

ถอดบทเรียน

การดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว

ระดับ 4

กรณีศึกษาเขตอำเภอเมือง

จังหวัดราชบุรี

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี
สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข
พ.ศ. 2554

ถอดบทเรียน
การดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ระดับ 4

พิมพ์ครั้งที่ 1	ตุลาคม 2554 จำนวน 500 เล่ม
จัดพิมพ์โดย	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ถนนคชาธร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000 โทร. 032-314603
อำนวยการผลิต	ดร.มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี
ที่ปรึกษา	นายสุเทพ โกมลภมร ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
บรรณาธิการ	อรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์ วรณิ ศรีวิสัย เพ็ญจมาศ คำธนะ
จัดรูปเล่ม	อรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์
พิสูจน์อักษร	อรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์
พิมพ์ที่	เมืองราชการพิมพ์ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

คำนำ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีพันธกิจหลัก 4 ด้าน หนึ่งในพันธกิจคือการให้บริการวิชาการแก่สังคม เป็นที่พึ่งทางวิชาการสุขภาพแก่ชุมชนและสถานบริการสุขภาพในท้องถิ่น และแผนงานยุทธศาสตร์ปีงบประมาณ 2554 มีแผนงานยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการองค์ความรู้และสร้างองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของชุมชนตามสภาวะสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

คนพิการเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งของสังคมไทยที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง ปัจจุบันประเทศไทยมีคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวมากที่สุดถึงร้อยละ 48.42 ของความพิการทั้งหมด และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุกปีจากการสูญเสียแขนและขาที่เป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกต่างๆ ประกอบกับการสำรวจทะเบียนคนพิการของจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2553 พบว่าคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของคนพิการทั้งหมด ซึ่งประชากรกลุ่มนี้ควรได้รับการส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และวิทยาลัยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดราชบุรีในการจัดทำโครงการพัฒนารูปแบบการดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว โดยการจัดการความรู้จากผู้พิการ ผู้ดูแล ผู้นำชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้พิการในชุมชนด้วยกระบวนการวิจัย และเมื่อสิ้นสุดโครงการ

จึงดำเนินการถอดบทเรียน ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลั่นกรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลงานวิจัยจัดทำถอดบทเรียนในการดูแลคนพิการ ทางกายและการเคลื่อนไหว ระดับ 4 เพื่อการเผยแพร่ให้แก่คนทั่วไป เกิดการเรียนรู้ที่จะเข้าใจคนพิการและเกิดกระบวนการที่จะพัฒนาศักยภาพ ของคนพิการในการพึ่งตนเองและสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ตาม ศักยภาพที่เป็นจริงตามบริบทของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และสังคม

ถอดบทเรียนในการดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ฉบับนี้ประกอบด้วยส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการ ดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ระดับ 4 ส่วนที่ 3 เรื่องเล่า และการเรียนรู้ และส่วนที่ 4 บทสรุป

ความสำเร็จของการถอดบทเรียนฉบับนี้ ขอขอบคุณท่านสุเทพ โกมลภมร ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำโครงการ ขอขอบคุณผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ คนพิการ ทางกายและการเคลื่อนไหวระดับ 4 ผู้ดูแลคนพิการ นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล นายกเทศบาลตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี และสุดท้ายขอขอบคุณความทุ่มเท เสียสละของทีมงานอาจารย์ทุกท่านจนทำให้การถอดบทเรียนในการดูแล คนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวครั้งนี้มีคุณภาพ

บรรณาธิการ

ตุลาคม 2554

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	9
ส่วนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดูแลคนพิการทางกาย และการเคลื่อนไหว ระดับ 4	15
ส่วนที่ 3 เรื่องเล่าและการเรียนรู้	27
- ชายผู้ไม่เคยหยุดสู้	29
- ศักยภาพที่สร้างได้	33
- ไม่เอาความพิการมาเป็นข้ออ้างในการไม่พึ่งตนเอง	36
- ปาฏิหาริย์ของการมีชีวิตอยู่	41
- พลั้วแห่งชีวิต..พิชิตความพิการ	44
- มุมมองที่เปลี่ยนไป	47
ส่วนที่ 4 บทสรุป	53

ส่วนที่ 1

บทนำ

หลักคิดเพื่อการดูแลคนพิการ
ทางกายและการเคลื่อนไหว
ระดับ 4

คนพิการเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งของสังคมไทยที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “งานช่วยเหลือคนพิการมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะว่าผู้พิการมิได้เป็นผู้ที่อยากจะพิการ ถ้าเราไม่ช่วยเขาให้สามารถที่จะปฏิบัติอะไรเพื่อมีชีวิตและเศรษฐกิจของครอบครัว จะทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักในสังคม ฉะนั้นนโยบายที่จะกระทำก็ช่วยให้เขาช่วยตัวเองได้ เพื่อจะ让他เป็นประโยชน์ต่อสังคม”

ในอดีตที่ผ่านมาทัศนคติของคนส่วนใหญ่เชื่อว่าคนพิการไม่มีความสามารถหรือมีความสามารถจำกัด เป็นความเชื่อที่ทำให้คนพิการถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม การดูแลคนพิการจึงใช้แนวทางเวทนา นิยมที่เมตตาสงสารให้คนพิการเป็นผู้รับการสงเคราะห์ ปัจจุบันการดูแลได้ปรับกระบวนการทัศนคติในการดูแลสู่มิติการดูแลบนพื้นฐานของสิทธิคนพิการ การมีชีวิตและการอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีของคนพิการ โดยมีเป้าหมายสูงสุดให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มตามศักยภาพกล่าวคือ คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ คนพิการได้มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ด้วยความเสมอภาคและสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค มีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้คนพิการโดยมีองค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้พึ่งตนเองและสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ตามศักยภาพที่เป็นจริงตามบริบทของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนและสังคม

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดให้มีการขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการ โดยยื่นคำขอการมีบัตรประจำตัวคนพิการ ซึ่งได้แบ่งประเภทความพิการตามสภาพความพิการที่มองเห็นได้โดยประจักษ์คือ คนพิการทาง

การเห็น คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552) และพบว่าความพิการทางกายและการเคลื่อนไหวเป็นความพิการที่พบมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.42 ของความพิการทั้งหมด และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุกปีจากการสูญเสียแขนและขาที่เป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกต่างๆ (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) ประกอบกับการสำรวจทะเบียนคนพิการของจังหวัดราชบุรี พ.ศ.2553 พบว่าคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของคนพิการทั้งหมด (ฐานข้อมูลคนพิการจังหวัดราชบุรี, 2553) บางคนถูกทอดทิ้งให้อยู่บ้านคนเดียว บางคนไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เองทั้งหมดต้องพึ่งพาญาติหรือมารดาที่สูงวัย การดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะดูแลกันเองในครอบครัว การดำเนินงานด้านคนพิการพบว่าการเยี่ยมบ้านคนพิการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยังมุ่งแก้ไขปัญหาสุภาพอย่างเดียวแต่ยังขาดการดูแลอย่างเป็นองค์รวม ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักปฏิบัติกับคนพิการในลักษณะแจกสิ่งของที่เป็นปัจจัยสี่ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์ มากกว่าการหาแนวทางในการพัฒนาให้คนพิการดูแลตนเองและเข้าสู่สังคมได้ การดูแลดังกล่าวจึงไม่ได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของคนพิการ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวโดยการจัดการความรู้จากผู้พิการ ผู้ดูแล ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้พิการในชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (2554) พบว่าผู้พิการ ครอบครัว ชุมชนและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องประสานสัมพันธ์ไปด้วยกันในการดูแลคนพิการ คนพิการส่วนใหญ่มีการปรับตัวในการยอมรับความพิการ

การยอมรับความพิการจะทำให้เกิดพลังอำนาจภายในตนเองที่จะเป็นอิสระต่อความพิการของตนเอง เกิดศักยภาพการเรียนรู้ในการปรับวิถีชีวิตของตนเองให้เข้ากับความพิการ ร่วมกับการได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกครอบครัว ชุมชน สังคม จะทำให้คนพิการเกิดความมั่นใจทางอารมณ์พร้อมที่จะอยู่กับความพิการอย่างมีความสุขตามอัตภาพตลอดช่วงชีวิต

การถอดบทเรียนในการดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจคนพิการอย่างลึกซึ้ง รับรู้ถึงความทุกข์ การปรับตัวต่อความทุกข์ การเรียนรู้ด้วยปัญญาของคนพิการในการปรับตัวต่อการดำรงชีวิต การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ชุมชนและสังคมให้เข้ากับความพิการที่คงอยู่กับชีวิตของคนพิการอย่างมีความสุขโดยไม่เป็นภาระของผู้อื่น

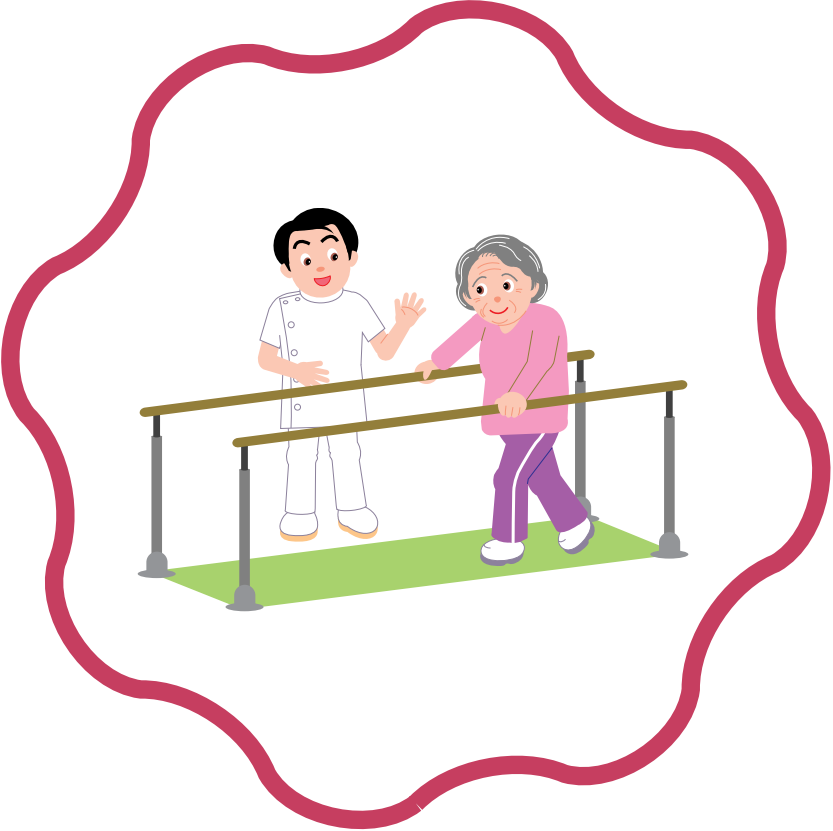
เนื้อหาของบทเรียนเกิดจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลั่นกรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลงานวิจัยจากคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวระดับ 4 ผู้ดูแลคนพิการ ผู้นำชุมชน เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาลตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในโครงการการพัฒนารูปแบบการดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวโดยการจัดการความรู้จากผู้พิการ ผู้ดูแล ผู้นำชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้พิการในชุมชน ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณของจังหวัดราชบุรี เป็นองค์ความรู้ที่ได้ตามสภาพความเป็นจริง ไม่ได้ปรุงแต่งหรือคัดลอกจากตำราวิชาการ เพื่อให้คนพิการและคนทั่วไปได้เข้าใจคนพิการอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของคนพิการในการพึ่งตนเองและสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ตาม

ศักยภาพที่เป็นจริงตามบริบทของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และสังคม

คณะผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการถอดบทเรียนในการดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวฉบับนี้ จะช่วยกระตุ้นและจุดประกายความคิดให้ผู้อ่าน สร้างความเข้าใจในการดูแลคนพิการโดยเข้าใจมิติความลึกซึ้งของชีวิตคนพิการ และร่วมเป็นกำลังใจให้คนพิการทุกคนมีพลังใจในการดำเนินชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ส่วนที่ 2

ปัจจัยความสำเร็จ
ในการดูแลคนพิการทางกาย
และการเคลื่อนไหว ระดับ 4

ปัจจัยความสำเร็จในการดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ระดับ 4 เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านบุคคล

ปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด โดยพบว่าต้องเริ่มจากตัวของคนพิการ จากการศึกษาพบว่าคนพิการที่มีความเข้มแข็งตั้งใจที่จะช่วยเหลือตัวเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การประกอบอาชีพ ยืนหยัดอย่างภาคภูมิใจในตนเอง จะสามารถต่อสู้กับความเชื่อของคนรอบข้าง สังคม ที่มองว่าคนพิการน่าสงสาร ต้องให้การช่วยเหลือ ต้องดูแล เป็นแนวคิดที่ว่าบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว เครือญาติ และสังคม สามารถอยู่ร่วมกับคนพิการได้อย่างมีความสุข เปิดพื้นที่ให้คนพิการมีพื้นที่ยืนในสังคมอย่างมั่นคง ปลดปล่อยตนเองสู่การมีความสุข มีความสุข เกิดพึงพอใจในการใช้ชีวิตร่วมกับความพิการของตนเอง ได้รับความเคารพ และเท่าเทียมในฐานะความเป็นมนุษย์เท่าเทียมคนอื่น โดยสามารถกำหนดความคิดเพื่อกำหนดสถานภาพของตนเอง เพื่อให้หลุดพ้นจากกรอบสังคมที่กักขังหรือกดทับไม่给人พิการได้ **แสดงออกอย่างอิสระ** (Independent Living : IL) วิธีการหนึ่งที่บอกได้ว่าคนพิการมี **ความเข้มแข็ง** คือ การที่คนพิการสามารถเล่าประสบการณ์ในชีวิตตั้งแต่วัยก่อนพิการ จนกระทั่งใช้ชีวิตร่วมกับความพิการของตนเองได้ สามารถเปิดเผยตนเองต่อหน้าสาธารณชนโดยไม่เกิดความรู้สึกอับอายหรือเป็นภาระของบุคคลอื่น แสดงตนเป็นต้นแบบของคนพิการ วิธีการแสดงออกนี้แสดงว่าคนนั้นสามารถจัดการกับความคิดและมีความมั่นใจในตัวเอง พร้อมทั้งจะแสดงภาพลักษณ์ของตนเองแก่ผู้อื่นได้

ความเข้มแข็งนี้จะเกิดได้ถ้าคนพิการเชื่อในอำนาจภายในตนเอง ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของคำว่า “พิการ” ซึ่งเป็นความหมายเชิงลบจากกรอบของสังคมหรือคนรอบข้าง ทำให้สูญเสียความเป็นตัวเอง ต้องยอมรับการเป็นภาระให้กับบุคคลอื่น และเมื่อความเข้มแข็งเกิดขึ้นจะเกิดกระบวนการ

ต่อมา คือ **การยอมรับ**สภาพของตนเองได้ และจะ**ปรับตัว**ให้เข้ากับ ความพิการที่เผชิญอยู่ปลดปล่อยตัวเองให้มีความสุข การยอมรับนี้จะ เกิดเมื่อคนพิการใช้ชีวิตร่วมกับความพิการไปได้ระยะหนึ่งแล้วระลึกได้ว่า ความบกพร่องของร่างกายจะไม่หายไปจากตัวเอง รับรู้ว่าจะไม่สามารถ กลับมาใช้ชีวิตเช่นปกติ จะพยายามฟื้นฟูการใช้งานอวัยวะบางส่วนให้ สามารถทำงานได้มากขึ้น โดยการออกกำลังกายกล้ามเนื้อบางส่วนอย่าง ต่อเนื่องโดยเฉพาะกล้ามเนื้อที่ช่วยในการเคลื่อนไหว เช่น แขนทั้งสองข้าง เพื่อให้สามารถมีแรงเข็นรถเข็นในการเคลื่อนที่ หรือทานข้าวด้วยตนเองได้ คนพิการจะบอกกับตัวเองว่า “ทำใจ” หรือบอกกับคนอื่นว่า “ฉันพิการ” ยอมรับที่จะใช้ชีวิตอยู่กับความพิการ โดยเริ่มฝึกการดูแลตนเองจากสิ่งที่ ได้เรียนรู้มาปฏิบัติ หรือฝึกจากคำบอกเล่าของคนพิการต้นแบบ เช่น ฝึก การหายใจเข้านับbหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ซ้ำๆ หายใจออกนับbหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ซ้ำๆ เพื่อช่วยในเรื่องของการขับถ่ายอุจจาระ ในบางคนสามารถ ออกความคิดเห็นร่วมกับครอบครัวในการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะ กับสภาพความพิการของตนเอง เช่น การปรับปรุงประตูห้องน้ำให้กว้าง มากพอที่รถเข็นสามารถเข้าไปได้ หรือประยุกต์สิ่งของหรือสร้างนวัตกรรม มาใช้ในการดูแลตนเอง เช่น แก้วbสำหรับการขับถ่าย ราวไม้bฝึกเดิน การปรับเก้าอี้รองเท้าเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเท้าของตนเองเพื่อช่วย ในการเคลื่อนที่ แต่อย่างไรก็ตามเป็นการยอมรับและปรับตัวในระดับต้น คนพิการยังคงอยู่ภายในบ้าน หรืออยู่ในสังคมที่คุ้นเคย

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับ และปรับตัวได้มากขึ้น คือ การที่คนพิการสามารถออกสู่สังคม สามารถเผชิญกับสายตาของบุคคล อื่น สามารถทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่นได้ รับรู้bคนในสังคมบางคน ไม่ได้สนใจกับความพิการ แต่สนใจในความสามารถหรือผลงานของ

คนพิการ ทำให้คนพิการเกิดความสุขอย่างแท้จริง ซึ่งจากผลการศึกษาในพื้นที่พบว่าส่วนใหญ่ระยะเวลาของความพิการ 10 ปีขึ้นไป อาจกล่าวได้ว่าช่วงระยะเวลาที่ยาวนานดังกล่าวทำให้คนพิการเกิดการยอมรับความพิการและปรับตัวให้เข้ากับความสามารถได้เพิ่มมากขึ้นตามระยะเวลาของความพิการที่นานขึ้น ทำให้เมื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่พบว่าแม้คุณภาพชีวิตของคนพิการส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อถามความสุขส่วนใหญ่คนพิการจะบอกว่า “มีความสุขเต็มร้อย” หรือน้อยที่สุดที่คนพิการบอกคือ “อย่างน้อย 80 ขึ้นไป” แสดงให้เห็นว่าคนพิการกลุ่มนี้สามารถที่จะอยู่ร่วมกับความพิการของตนเองได้อย่างมีความสุขนั่นเอง

ปัจจัยด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุดในการดูแลคนพิการที่มีอยู่ในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะมีบทบาทเป็นอย่างมากในการช่วยผลักดันให้คนพิการเข้มแข็ง เกิดความรู้สึกที่เป็นอิสระจากคำว่าพิการ สามารถอยู่ร่วมกับความพิการของตนเองได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรกที่คนพิการเผชิญกับความพิการ ครอบครัวจะช่วยให้คนพิการก้าวข้ามความพิการที่เกิดขึ้นได้ นั่นคือครอบครัวต้องไม่บอกหรือย่ำคำว่าพิการกับคนพิการ โดยที่ครอบครัวต้องแสดงบทบาทที่เข้มแข็งเป็นผู้ที่คอยประคับประคองด้านจิตใจ สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางกายของคนพิการ จากการศึกษาพบว่าคนพิการที่อยู่ในครอบครัวที่มีผู้ดูแลหลักคนพิการจะรู้สึกเป็นสุข มีความพยายามในการฟื้นฟูร่างกายอย่างต่อเนื่องหรือในกรณีที่ไม่สามารถพัฒนาได้อีกแล้ว แต่คนพิการก็ยังคงบอกว่ามีความสุขที่ได้อยู่ร่วมกับครอบครัวแม้ว่าเมื่อประเมินคุณภาพชีวิตจะอยู่ในระดับปานกลางก็ตาม

การอยู่ในครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคนพิการโดยตรง แต่การที่มีผู้ดูแลหลักภายในครอบครัวจะเป็นตัวแปรที่สำคัญกว่า ผู้ดูแลหลักนี้จะเป็นคนที่คอยช่วยฟื้นฟูกล้ามเนื้อ ช่วยให้กำลังใจ ช่วยเหลือในการเคลื่อนไหวไปที่ต่างๆ รวมทั้งช่วยในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพความพิการ ช่วยคิดประดิษฐ์อุปกรณ์ในการออกกำลังกาย ช่วยประดิษฐ์หรือขอสนับสนุนอุปกรณ์ในการเคลื่อนที่แก่คนพิการ

การได้รับความรู้ในการดูแลคนพิการ พบว่าคนพิการและคนในครอบครัวจะได้รับความรู้ในช่วงที่คนพิการนอนในโรงพยาบาล โดยเฉพาะการทำกายภาพบำบัด เพื่อฟื้นฟูกล้ามเนื้อแขนขา แต่การฟื้นฟูต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เมื่อคนพิการกลับบ้านส่วนใหญ่จะมีแผนการรักษาให้ทำกายภาพบำบัดต่อที่โรงพยาบาล ปัญหาที่พบคือ การพาคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ระดับ 4 ไปทำกายภาพบำบัด โรงพยาบาลเป็นข้อจำกัดอย่างมากสำหรับครอบครัว บางครอบครัวไม่มีรถสำหรับพาคนพิการไปโรงพยาบาล บางครอบครัวมีรถแต่ไม่มีคนพาไป หรือขาดคนช่วยอุ้ม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนดูแลหลักในครอบครัวต้องเรียนรู้วิธีการฟื้นฟูเพื่อนำมาใช้ดูแลคนพิการที่บ้านอย่างต่อเนื่อง หรือกระตุ้นให้คนพิการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับคนพิการเองก็ชอบให้คนดูแลในครอบครัวทำกายภาพให้ เพราะสามารถบอกความต้องการขณะที่ทำกายภาพบำบัดได้ เช่น เจ็บมาก ซึ่งถ้าเป็นนักกายภาพบำบัดทำให้ส่วนใหญ่จะบอกว่าไม่กล้าบอกเพราะเกรงใจ

ถึงแม้ลักษณะของครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายจะไม่มีผลในการศึกษาครั้งนี้ เพราะยังคงมีผู้ดูแลหลักภายในครอบครัว แต่ลักษณะของสังคมที่เปลี่ยนไปมีลักษณะของครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมาก

ขึ้น ส่งผลให้คนพิการมีโอกาสถูกทิ้งให้อยู่ภายในบ้านตามลำพังมากขึ้น ด้วย ถ้าครอบครัวพามีฐานะผู้ดูแลหลักที่เดิมเป็นคนในครอบครัวจะถูกเปลี่ยนไปเป็นคนที่รับจ้างในการดูแลคนพิการแทน ซึ่งอาจไม่ทำให้คนพิการมีความสุขได้เหมือนกับผลการศึกษาในครั้งนี้ เพราะคนพิการจะได้รับการดูแลทางกายแต่อาจไม่ได้รับการดูแลทางด้านจิตใจและอาจส่งผลต่อระยะเวลาของการยอมรับความพิการของคนพิการร่วมด้วย

ปัจจัยด้านชุมชน

ปัจจัยด้านนี้ช่วยสนับสนุนคุณภาพชีวิตของคนพิการในชุมชน ช่วยเอื้อให้คนพิการอยู่ได้อย่างมีความสุข ซึ่งคนพิการที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ใน**สังคมชนบท** คนในครอบครัวยังคงประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน ทำให้สามารถจัดสรรเวลาในการดูแลคนพิการในแต่ละช่วงเวลาค่อนข้างได้ ประกอบกับสิ่งแวดล้อมที่รอบๆ ตัวคนพิการจะยังคงเป็นธรรมชาติ สามารถเก็บพืชผลในนา ในสวน หรือในไร่ มาประกอบอาหารในชีวิตประจำวันได้ ทำให้ครอบครัวไม่ลำบากในเรื่องของการรับภาระในการดูแลเพิ่ม มีเพื่อนบ้านที่คอยเกื้อหนุนกัน เยี่ยมเยียนเมื่อเจ็บป่วย หรือเป็นที่พึ่งพิงได้บ้าง หรือบางครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยายมีการปลูกบ้านที่เป็นแบบเครือญาติอยู่ในละแวกเดียวกัน ทำให้สามารถฝากฝังคนพิการได้บางช่วงที่คนดูแลจำเป็นต้องออกไปทำธุระนอกบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้การที่ในแต่ละชุมชนมี**อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)** ออกเยี่ยมบ้านหรือทำกิจกรรมตามแผนที่เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลสุขภาพตำบลในแต่ละพื้นที่กำหนด เช่น การช่วยฟื้นฟูกล้ามเนื้อ การให้กำลังใจ การขึ้นทะเบียนคนพิการ เป็นต้น และภายหลังการเยี่ยมบ้าน

เมื่อพบปัญหาจะรายงานข้อมูลแก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เช่น คนพิการรายใหม่ สภาพความพิการที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง การดำเนินงานของ อสม.ค่อนข้างประสบความสำเร็จ เนื่องจากเป็นคนในพื้นที่ เป็นที่รู้จักของ คนในชุมชน การติดตามหรือการดูแลที่ทำเหมือนการเยี่ยมของเพื่อนบ้าน จะทำให้การเยี่ยมบ้านได้สะดวกขึ้น สามารถติดตามเยี่ยมได้ทั้งในเวลา กลางวัน และเวลากลางคืน ดังนั้น อสม.จึงมีบทบาทสนับสนุนในการ ดูแลคนพิการในชุมชนเป็นอย่างมาก

ความรู้ในการดูแลคนพิการของอสม.เป็นสิ่งที่จะช่วยให้อสม. ดูแลคนพิการได้อย่างมีคุณภาพ ในสภาพการณ์ปัจจุบัน อสม. จะได้รับความรู้ในการดูแลคนพิการจากเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จากการไปอบรมที่ต่างๆ และจากประสบการณ์การดูแล ที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดูแลทางกาย เช่น การช่วยออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร การทานยา แต่การดูแลทางด้านจิตใจ พบว่าเป็น ปัญหาของอสม. บางคนบอกไม่รู้จะปลอบใจอย่างไร จะช่วยแก้ปัญหาให้ อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกที่เกิดความพิการคนพิการและ ครอบครัว คนพิการยังไม่สามารถยอมรับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง อารมณ์จะหงุดหงิด แปรปรวน ส่งผลกระทบต่อผู้ดูแลทำให้ผู้ดูแลเกิด ความเครียดได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นความรู้ที่ควรจัดเพิ่มเติมให้แก่อสม. ควรเป็นเทคนิคหรือวิธีการให้คำปรึกษา เพื่อให้อสม.สามารถดูแล คนพิการและครอบครัวได้ครอบคลุมองค์รวม นั่นคือสามารถดูแลได้ทั้ง ทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณของคนพิการและครอบครัว

นอกจากอสม.แล้วสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ของจังหวัดราชบุรี (พมจ.) ได้มีการสนับสนุนให้มีการจัดอาสาสมัคร ดูแลผู้สูงอายุ (อสผ.) เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ตำบลคูบัว ตำบลลุงน้ำวน

เป็นต้น อาสาสมัครกลุ่มนี้จะดูแลผู้สูงอายุในชุมชนรวมถึงคนพิการ โดยเน้นในเรื่องของการให้การดูแล เช่น อาบน้ำ ป้อนข้าว ออกกำลังกาย โดยที่คนที่เป็นอาสาสมัครชุดดังกล่าวต้องไม่เป็นอม.ด้วย

ปัจจัยด้านสังคม

แม้จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในเรื่องสิทธิคนพิการทางการแพทย์ กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการในเรื่องต่างๆ สิทธิคนพิการทางการศึกษา โดยคนพิการทุกคนมีสิทธิเสมอภาคเท่าเทียมกับคนปกติ สิทธิคนพิการทางการประกอบอาชีพและการมีงานทำ คนพิการทุกคนมีสิทธิที่จะได้ประกอบอาชีพ และหน่วยงานที่รับไม่มีสิทธิปฏิเสธการเข้าทำงานของคนพิการ สิทธิคนพิการในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิทธิที่คนพิการควรได้รับจากสังคม สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการเดินทาง การเข้าห้องน้ำ และสิทธิคนพิการทางสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นสิทธิเกี่ยวกับล้ามภาษามือ เบี้ยยังชีพ การได้รับการช่วยเหลือกรณีไม่มีผู้ดูแล แต่พบว่าสิทธิตามกฎหมายดังกล่าว คนพิการยังไม่ได้เข้าถึงทุกสิทธิ

สิทธิคนพิการทางการแพทย์เป็นสิทธิที่คนพิการเข้าถึงมากที่สุด คนพิการสามารถเข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ได้รับการดูแลด้านกายอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้รับการให้คำแนะนำด้านการทำกายภาพบำบัด และในโรงพยาบาลของรัฐบางแห่งมีการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการร่วมด้วย แต่อย่างไรก็ตามสิทธิทางการแพทย์นี้เมื่อ

คนพิการกลับบ้าน พบว่าการกลับเข้ามารับการรักษาอย่างต่อเนื่องในคนพิการทางกายที่มีปัญหาการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะในระดับ 4 เป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับคนพิการและผู้ดูแลที่จะเดินทางมาโรงพยาบาล

สำหรับสิทธิการเข้าถึงการศึกษาแม้ว่าในการศึกษาค้างนี้คนพิการในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคนพิการที่สูงอายุ แต่มีคนพิการแต่กำเนิดที่อายุน้อยบางคนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิคนพิการทางการศึกษาได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการเดินทางไปเรียน รวมถึงคนพิการบางคนบอกในบางโรงเรียนไม่พร้อมรับคนพิการเข้าเรียน

สิทธิคนพิการทางการประกอบอาชีพและการมีงานทำ จากผลการศึกษาค้างนี้พบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุด คนพิการที่ยังอยู่ในวัยทำงานและต้องการช่วยเหลือครอบครัวในการหารายได้ขาดโอกาสทางด้านนี้มากที่สุด คนพิการบางคนมีความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้ แต่ขาดแหล่งทุนและขาดแหล่งรับซื้อผลงานของคนพิการทำให้ไม่สามารถทำงานเพื่อช่วยครอบครัวหารายได้

สิทธิคนพิการในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่าสิทธิในด้านนี้เริ่มมีการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการ เช่น การทำทางลาด ห้องน้ำสำหรับคนพิการ แต่การจัดทำดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีเฉพาะในเขตชุมชนเมือง ในเขตชนบทการจัดทำดังกล่าวยังไม่แพร่หลาย มีเฉพาะในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่มีการปรับปรุงทัศนียภาพเพื่อช่วยในการเคลื่อนที่ของคนพิการ และห้องน้ำของคนพิการ

สิทธิคนพิการทางสวัสดิการสังคม เป็นสิทธิที่คนพิการได้รับมากที่สุด เช่น เกี่ยวกับสิทธิคนพิการทางการแพทย์ โดยได้รับในรูปของ

เบี้ยยังชีพ เดือนละ 500 บาท มีการขึ้นทะเบียนคนพิการ การค้นหา คนพิการรายใหม่ เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้คนพิการ ได้อย่างต่อเนื่อง ในบางตำบลมีการริเริ่มจัดหาอาสาสมัครที่จะเข้ามาช่วย ดูแลคนพิการในชุมชนที่ไม่มีผู้ดูแลเพื่อช่วยเหลือในการทำกิจวัตรประจำวัน ของคนพิการ

นอกจากนี้ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นเริ่มให้ความสนใจต่อการจัด สวัสดิการให้แก่คนพิการในชุมชนมากขึ้น มีการสนับสนุนงบประมาณ สำหรับการจัดโครงการ/กิจกรรมสำหรับคนพิการในชุมชน สนับสนุนใน เรื่องของเครื่องอุปโภคบริโภค มีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพที่ตำบล คูบัว โดยที่ศูนย์มีอุปกรณ์ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายรวมทั้ง เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ที่ช่วยในการทำกายภาพบำบัด แต่ให้บริการได้ เฉพาะคนพิการที่สามารถเดินทางมาที่ศูนย์ได้ด้วยตนเอง ในกรณีที่ ไม่สามารถเดินทางมาที่ศูนย์ได้เจ้าหน้าที่ศูนย์จะไปเยี่ยมบ้าน ให้คำแนะนำ การออกกำลังกายเพื่อฟื้นฟูกล้ามเนื้อ ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดซื้ออุปกรณ์และจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์จากองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่น

คนพิการเริ่มมีการรวมตัวกันตั้งเป็นชมรมคนพิการ การรวมตัวกัน ดังกล่าวสะท้อนถึงความต้องการของคนพิการที่ต้องการให้ฝ่ายการเมือง เห็นถึงความสำคัญของคนพิการ ลดปัญหาการกีดกันทางสังคม หรือการ ถูกเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เช่น การประกอบอาชีพ การไม่ได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะตามที่ควร แต่อย่างไรก็ตามชมรม คนพิการที่จัดตั้งขึ้นยังไม่มีกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวมากนัก แต่ในเขต เทศบาล ตำบลหลักเมือง มีคนพิการในเขตรับหน้าที่ประสานงานกับศูนย์ ประสานงานสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย (ภาคกลาง จังหวัดราชบุรี) มี

ความเข้มแข็ง มีการดำเนินกิจกรรมของสมาคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การเยี่ยมคนพิการ การเป็นวิทยากรให้ความรู้ เป็นต้นแบบคนพิการ เป็นต้น

สิ่งที่พบในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าในสภาพสังคมที่เป็นชนบทยังพบการดูแลคนในครอบครัวแบบสังคมไทยๆ นั่นคือ เมื่อเกิดการเจ็บป่วยของคนในครอบครัว จะไม่มีการทอดทิ้งกัน สามีป่วย ภรรยาจะเป็นผู้ดูแล ภรรยาป่วยสามีดูแล หรือบางครั้งครอบครัวเป็นลูกๆ ดูแล บางคนบอกว่าเป็นหน้าที่ แต่เป็นหน้าที่ที่เต็มใจทำ หรือทำเพื่อแสดงความกตัญญูตอบแทนคุณผู้มีพระคุณ บางครอบครัวมีคนใดคนหนึ่งออกจากงานประจำ เพื่อมาดูแลคนพิการโดยเฉพาะ สำหรับคนที่ไม่ได้ดูแลจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดูแล ดังนั้นวัฒนธรรมการดูแลแบบไทยๆ ที่ไม่ทอดทิ้งกัน จะยังคงมีอยู่เสมอในสังคมไทย

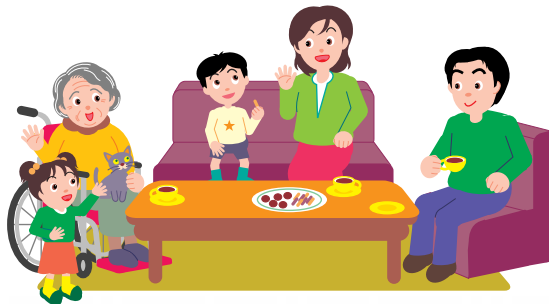
ส่วนที่ 3

เรื่องเล่า และการเรียนรู้

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ นอกจากพวกเรา จะพบเรื่องราวการสู้ชีวิตของคนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่งสู้กับตัวเอง ที่จะก้าวข้ามผ่านความพิการที่น่าสนใจแล้ว พวกเรายังเกิดการเรียนรู้ ที่พวกเราสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งการสร้างกำลังใจในตนเอง ให้สู้ชีวิต อายายอมแพ้กับปัญหา เรียนรู้ที่จะอยู่กับปัญหาอย่างมีความสุข เรียนรู้ว่าคนที่แก้ปัญหาได้ดีที่สุดคือตัวเราเช่นเดียวกัน ครอบครัวเป็น กำลังใจที่สำคัญในการช่วยผลักดันให้เราผ่านปัญหาไปได้ ชุมชนหรือ สังคมเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนหรือเอื้อให้เราสามารถยืนอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข แต่ที่สำคัญที่สุดคือตัวเราต้องก้าวให้พ้นพ้นสถานการณ์ ที่รัดเราไว้ซึ่งความคิดที่ว่าเราทำไม่ได้ เราแก้ปัญหาไม่ได้ ทำไม่ไม่มีใคร ช่วยเรา

เรื่องเล่าและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเหล่านี้พวกเราได้นำมาเรียบเรียง เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ทุกคนที่กำลังเผชิญปัญหา ให้สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเองเช่นเดียวกับคนพิการหลายๆ คน ที่ได้แสดงให้เห็นพวกเราทุกคน เห็นถึงกลวิธีในการแก้ปัญหาชีวิต และในปัจจุบันบุคคลเหล่านั้นสามารถ อยู่ร่วมกับความพิการ อยู่ร่วมกับครอบครัว สังคมและชุมชนได้อย่างมีความสุข

ชายผู้ไม่เคยหยุดสู้

อ.จารุนันท์ สมบูรณ์สิทธิ

หนุ่มใหญ่วัย 39 นอนอยู่บนเตียงในบ้านเล็กๆ ท่ามกลางสวนชมพู จากการเป็นอัมพาตครั้งตัวที่เกิดจากการประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง ขับรถแบคโฮให้กับญาติของพ่อ

หนุ่ม (นามสมมติ) เป็นอัมพาตมา 12 ปีแล้ว จากอุบัติเหตุในขณะขับรถแบคโฮอยู่ที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร นายจ้างพาตัวเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลบ้านแพ้ว และได้รับการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลนครปฐม รักษาอยู่เกือบ 2 เดือนแพทย์จึงอนุญาตให้กลับบ้านได้ พร้อมทั้งได้รับคำแนะนำให้ฝึกตะแคงตัวบ่อยๆ หลังจากกลับมาอยู่บ้านได้ประมาณ 4 เดือน หัวหน้าสถานีอนามัย (ชื่อ ณ ขณะนั้น) ได้ออกเยี่ยมบ้านจึงมาพบหนุ่มซึ่งมีแผลกดทับขนาดใหญ่มากที่บริเวณก้นกบ จึงแนะนำให้ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล แพทย์ที่โรงพยาบาลรับหนุ่มเข้าเป็นผู้ป่วยในตั้งแต่วันนั้น ตลอดระยะเวลาที่อยู่โรงพยาบาลนานกว่า 1 ปี หนุ่มเล่าให้ฟังว่าได้รับเพียงการทำแผลเท่านั้นแต่แผลก็ไม่หายเสียที จึงได้พูดคุยกับแพทย์ที่มาตรวจจนกระทั่งแพทย์ผู้นั้นได้ขอคำปรึกษาไปยังแพทย์ด้านศัลยกรรม จึงได้รับการผ่าตัดให้ในเวลาต่อมา รวมเวลาการเข้ารับการรักษารั้งนั้นเกือบ 2 ปี หลังจากการผ่าตัดได้มีการฝึกกายภาพบำบัดเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงพอที่จะยกตัว และช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น และมีการฝึกอาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วย การปั้นทุบรูปวาดรูป ทำดอกไม้จันทน์ งานฝีมือต่างๆ หนุ่มบอกว่า “ไม่ชอบเลย มีแต่งานของผู้หญิงทั้งนั้น”

เมื่อได้รับการอนุญาตให้กลับบ้าน ได้รับรถล้อเลื่อนจากโรงพยาบาลมาใช้ที่บ้าน และต่อมาได้รับรลโยกจากองค์การบริหารส่วนตำบล หนุ่มจึง

เอาชมพูแตกที่พอกับแม่คัดออกก่อนส่งขายนำไปโยกรถเร่ขายตามบ้านและโรงงานกะที่ซึ่งห่างออกไปประมาณ 6 กิโลเมตร การโยกรถไปขายผลไม้ครั้งนั้นหนุ่มบอกว่า “เหนื่อยน่าดู” จึงคิดดัดแปลงนำรถโยกมาติดกับรถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งทำเรื่องกู้เงินมาจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดราชบุรี ได้เงินมา 10,000 บาท หลังจากปรับปรุงรถแล้วได้ขยายกิจการโดยไปซื้อผลไม้จากตลาดศรีเมืองมาเพิ่มมีทั้งส้ม แดงโม ฝรั่ง ในการที่หนุ่มเร่ขายผลไม้ทั้งวัน ทำให้เกิดแผลกดทับขึ้นอีกเนื่องจากขายผลไม้เพลินจึงไม่มีการขยับตัว

ขายผลไม้อยู่ได้ประมาณ 2 ปี หนุ่มปวดหลังมาก และแผลกดทับขยายขอบเขตมากขึ้นจึงต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอีกครั้งหนึ่งในครั้งนั้นหนุ่มได้รับการผ่าตัดแผลกดทับอีกครั้ง และเอาเหล็กที่กระดูกสันหลังออกด้วย โดยแพทย์แนะนำให้พักฟื้นเป็นเวลา 6 เดือน การที่เข้าไปรับการรักษาในโรงพยาบาลครั้งนี้ได้รับการเสนอชื่อไปที่สังคมสงเคราะห์จังหวัดราชบุรี หลังจากกลับบ้านได้รับหนังสือราชการจากสังคมสงเคราะห์จังหวัดสอบถามความต้องการในการฝึกอาชีพหนุ่มจึงตัดสินใจเข้ารับการฝึกอาชีพ เป็นช่างซ่อมวิทยุโทรทัศน์ที่พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีรถจากหน่วยงานไปส่งพร้อมกับเพื่อนคนพิการอีกหนึ่งคน ตอนนั้นเพิ่งเอาเหล็กออกจากกระดูกสันหลังได้เพียง 1 เดือน หนุ่มบอกว่าลืมนี่ไปเลยว่าให้พัก 6 เดือน เมื่อไปเรียนได้เดือนกว่าๆ มีอาการปวดหลังมาก เป็นกระดูกสันหลังอักเสบจึงต้องกลับบ้านโดยเหมารถแท็กซี่กลับมาเอง เนื่องจากเรียนไม่สำเร็จ

หนุ่มต้องเข้ารับการรักษกระดูกสันหลังอักเสบที่โรงพยาบาลอีกครั้ง หนุ่มบอกว่าบางครั้งก็รู้สึกท้อแท้เหมือนกัน แต่มีพยาบาลคอยพูดคุยให้กำลังใจและให้ดูคุณกฤษณะซึ่งเป็นคนพิการที่อ่านข่าวเป็น

ตัวอย่าง เมื่อได้รับอนุญาตให้กลับบ้านหนุ่มตัดสินใจเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพอีกครั้งหนึ่งโดยเห็นว่าข้างๆ บ้านมีร่องสวนซึ่งมีน้ำอยู่ จึงเลือกที่จะเลี้ยงปลาจากการได้พูดคุยกับคนที่เคยเลี้ยงมาก่อน หนุ่มไปซื้อเผือกมาคันตรงร่องน้ำใกล้ๆ บ้าน และไปหาซื้อลูกปลาดุกมาเลี้ยง 20,000 ตัว หวังว่าจะได้กำไรตามคำบอกเล่าของคนที่เคยเลี้ยงมา ในครั้งนั้นซื้ออาหารเลี้ยงปลาไปเกือบ 10,000 บาท ขายปลาไปได้ประมาณ 500 กว่ากิโลกรัม ได้เงินเพียง 3,000-4,000 บาท หนุ่มบอกว่าเราไม่เคยเลี้ยงตอนนั้นอากาศเย็นปลาเลยไม่โต และคงมีปลาที่เล็ดลอดออกจากเผือกที่กั้นไว้ได้

ภายหลังจากขาดทุนจากการเลี้ยงปลาหนุ่มได้ปรับจ้างขับรถแบคโฮอีกครั้งหนึ่ง มูลเหตุเกิดจากการที่หนุ่มไปขายผลไม้ที่โรงสีและไปพบกับกำนันซึ่งมีรถแบคโฮ กำนันจึงถามว่ายังขับรถได้หรือไม่ หนุ่มเล่าให้ฟังว่ารู้สึกดีใจที่จะได้ขับรถอีกและได้บอกกำนันไปว่า “ต้องกลับมาฝึกร่างกายก่อน” กำนันกล่าวว่า “ไม่ต้องฝึกแล้วมั่ง โยกรถขายของได้ขนาดนี้แล้ว” กำนันได้มาติดต่อให้ไปขับรถโดยมีคนช่วยอุ้มขึ้นรถ หนุ่มได้ค่าจ้างวันละ 400 บาท โดยขับรถตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น. ขับรถของกำนันได้เดือนกว่างานหมดลง พี่ชายนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้มาติดต่อให้ไปขับให้บ้างก็ขับอยู่เกือบเดือน ตอนขับรถมีอาการปวดหลังบ้างไม่ค่อยได้ขยับตัวเพราะมัวแต่ห่วงงาน ต่อมาปวดหลังมากขึ้นแต่ยังไม่เลิกขับรถเพราะงานเขายังไม่เสร็จ ขณะขับรถรู้สึกภูมิใจมากที่เราทำได้ หลังจากขับรถติดต่อกันผลกดทับก็ขยายมากขึ้นจนต้องเข้าไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลอีกครั้งหนึ่ง เข้าไปรับการผ่าตัดบริเวณผลกดทับเป็นครั้งที่ 3 ขณะนี้เพิ่งออกจากโรงพยาบาลมาได้ 1 สัปดาห์ หนุ่มบอกว่าทำเรื่องกู้เงินไว้ 20,000 บาท อีก 1 สัปดาห์ก็จะได้รับแล้วบอกว่า

จะกลับไปขายผลไม้อีก และถ้ามีงานขับรถตักดินก็จะรับทำ “ก็จะทำ
อย่างไรได้ ยังมีลมหายใจอยู่ก็ต้องสู้ต่อไป”

ชีวิตของหนุ่มจะต้องเป็นอย่างนี้อีกสักกี่ครั้ง เข้า-ออกโรงพยาบาล
ด้วยปัญหาเดิมๆ ตลอดการต่อสู้ของหนุ่มมีแม่อายุมากกว่า 70 ปี
คอยดูแลไม่ห่าง แม่บอกว่า “อยากให้เขาหยุดทำงานสักที เขาทำแต่แม่
เหนื่อยจะตาย ทุกอย่างไม่พ้นแม่ ตอนเขาขายผลไม้ แม่ต้องช่วยเตรียม
จัดรถ ช่วยเขาอาบน้ำจะได้เร็วขึ้น ช่วยเก็บของ ตอนเขาเลี้ยงปลา
แม่ต้องลงน้ำลงท่าช่วยทุกอย่าง ไม่ได้หยุดหอรอก เราก็ปวดไปทั้งตัว
แล้วไหนจะต้องทำแผลให้เขาอีก” นอกจากคนในครอบครัวแล้วหนุ่มได้
รับการช่วยเหลือจากทั้งโรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงาน
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดราชบุรี
สังคมสงเคราะห์จังหวัด และบุคคลรอบข้าง แต่ยังมีคำถามที่ทิ้งให้คิด
ว่าการช่วยเหลือเหล่านั้นช่วยแก้ปัญหาที่แท้จริงของหนุ่มแล้วหรือไม่

ศักยภาพที่สร้างได้

อรจนารถ ขูใจ

วันนั้นเมื่อ 50 ปีที่แล้ว ครอบครัวหนึ่งได้ให้กำเนิดทารกเพศหญิง หน้าตาน่ารัก ผิวขาวอมชมพู แต่ทว่าเธอไม่มีขาและเท้าทั้ง 2 ข้าง เธอไม่มีแขนทั้ง 2 ข้างอีกด้วย เสียงทารกร้อง มารดาหันไปเห็นเข้าถึงกับน้ำตาไหล ลูกแม่ช่างน่ารักน่าชังจังเลย แต่อาภัพนักมีอวัยวะไม่ครบเหมือนคนอื่นเขา ลูกจะโตขึ้นมาอย่างไรกัน ลูกจะอยู่ในโลกนี้ได้มั๊ย ลูกจะอับอายใครๆ หรือเปล่า คำถามพรั่งพรูอยู่ในสมองของแม่ เพื่อนบ้านมาเยี่ยมแสดงความยินดีกับการคลอดของแม่แต่ทุกคนเมื่อเห็นทารกน้อยต่างเบือนหน้าหนี หันไปพูดจากระซิบนับแล้วก็ขอตัวกลับ

จากเด็กน้อยแรกเกิดก็ค่อยๆ เติบโตจนมาเป็นฉันทันในวันนี้ หญิงสาวที่ต้องต่อสู้มาตลอดต่อสู้กับความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจในโชคชะตาที่ต้องเกิดมาในสภาพเช่นนี้ ต่อสู้กับสายตาทุกคู่ที่จับจ้องมองฉัน เมื่อฉันต้องเดินผ่านพวกเขา ฉันต้องต่อสู้กับชีวิตประจำวันที่ต้องดิ้นรนเพื่อจะประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองให้ได้ กว่าที่จะผ่านทุกขั้นตอนของชีวิต ฉันล้มฉันท้อแท้มานับไม่ถ้วน จนเมื่อฉันอายุได้ 30 ปี ฉันเริ่มประจักษ์แล้วว่าตัวฉันมีคุณค่า อย่างน้อยก็ต่อครอบครัวของตนเอง ฉันไม่เคยลืมว่าคุณแม่และพี่สาวเป็นกาวใจที่สำคัญที่คอยปลอบโยนไม่ให้ฉันท้อแท้ เป็นกำลังใจให้แม้จะทำงานที่ตนอยากทำแต่ทำไม่สำเร็จ เขาปล่อยให้ฉันลองทำ เรียนรู้เอง จนกว่าฉันจะพอใจ ฉันรู้แน่บางครั้งเขาอยากจะทำให้ฉันดีขึ้นขึ้นน้อยใจ ฉันไม่ปฏิเสธหรอกว่าฉันเป็นอย่างนั้นจริงๆ จะไม่ให้เป็นอย่างนั้นได้อย่างไร สายตาทุกคู่ที่มองมายังฉันเหมือนตัวประหลาดและในแววดาเขาเหล่านั้นมันเต็มไปด้วยคำถามว่า “มีอย่างนี้ด้วยหรือ” บางครั้งเคยคิดไม่อยากจะมีชีวิตอยู่ แต่ชีวิตจะจบง่ายๆ อย่างนั้นไม่ได้หรอก ฉันเริ่มเรียนรู้ว่าจะทำกิจวัตรประจำวันอย่างไร เช่น การใส่เสื้อผ้า การดื่กอาหาร

การอาบน้ำ การซักผ้า การตากเสื้อผ้า ซึ่งมันยากลำบากสำหรับคนไม่มีแขนไม่มีขา ไม่มีมือ แต่ฉันก็ทำจนได้ อย่างการซักผ้า เราก็เอาผ้าใส่กะละมัง แล้วก็ลงไปในกะละมัง เหยียบๆ ๆ เอาขาที่มันน้อยๆ อย่างนี้คับแปร่ง แล้วก็แปร่งผ้า จากนั้นเวลาตากผ้า เราก็ใช้ไม้แขวนและเกี่ยวผ้าไว้บนราวตากผ้า ทำเช่นนั้นจนไม่รู้สึกรู้ว่าเราเป็นคนพิการอีกต่อไป เราต้องใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา อย่างที่พระพุทธเจ้าบอกว่าการเจริญสติจะทำให้เกิดปัญญานั้นเอง

ฉันว่าสิ่งสำคัญสำหรับฉันคือการได้มีโอกาสไปสู่ออกนอกฉัน โชคดีที่ได้รับการสอนอาชีพจากพัฒนาสังคม จากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดหาอุปกรณ์ และวิทยากรมาสอนให้ฉันรู้จักทำดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว การตัดกระຈก การปั่นของจั่ว การจัดตู้ปลา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ฉันได้เรียนรู้และซึมซาบกับมัน เวลาได้มาอบรมเพื่อรับการสอนอาชีพ จะเป็นช่วงที่มีความสุข เพราะจะมีเพื่อนๆ ผู้พิการมาอบรมกันหลายคน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกข์สุขจากการดำเนินชีวิต ฉันก็รู้เรื่องของคนอื่น คนอื่นก็รู้เรื่องของฉัน มันทำให้คิดว่าทุกคนเกิดมาล้วนมีกรรมเป็นของตัวเอง โชคดีที่ฉันเป็นคนที่มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้จากวิทยากร จึงทำให้ฉันเรียนรู้ได้ดี โดยเฉพาะการประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว นับเป็นหนทางที่นำไปสู่การทำให้เป็นอาชีพ ซึ่งก็จะมีหน่วยงานต่างๆ ติดต่อกันไปจำหน่ายเมื่อมีงานหรือกิจกรรมออกร้านของทางราชการ แม้จะไม่ได้เงินมากมายจากการทำดอกไม้ประดิษฐ์ฉันก็ไม่เดือดร้อน เพราะถ้าไม่มีเงินใช้หรือขายของไม่ได้ฉันก็อยู่บ้านซะ และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง กินอยู่อย่างประหยัดตามอัตภาพ ไม่อยากบอกว่าฉันมีเงินออมกับเขาเหมือนกัน แม้ไม่มากแต่ก็น่าภูมิใจไม่น้อย

ความภาคภูมิใจหนึ่งที่ฉันอยากบอกเพื่อนผู้พิการด้วยกันว่า จงเข้าสู่สังคมเถอะ อย่าอายอยู่เลย เราต้องวิ่งเข้าไปหาโอกาส อย่ารอให้โอกาสวิ่งมาหาเรา เพราะอาจไม่มีวันนั้น สำหรับฉัน โชคดีที่มีโอกาสได้

เข้าร่วมประชุมในสถานที่ต่างๆ ร่วมกับเพื่อนผู้พิการอีกหลายคนในฐานะสมาชิกของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดราชบุรี ทำให้ฉันรู้ถึงสิทธิของคนพิการ รู้ถึงพระราชบัญญัติที่ช่วยเหลือคนพิการ จนฉันสามารถนำมาถ่ายทอดให้เพื่อนๆ ผู้พิการได้ทราบกันอย่างทั่วถึง แรกๆ ที่ไปประชุมก็มีปัญหาเรื่องการเดินทาง แต่ตอนนี้บอกได้เลยว่า ออก ตก เหนือ ใต้ ฉันไปได้ทุกแห่ง โดยไม่ต้องมีผู้ติดตามอีกแล้ว ฉันจึงอยากบอกเพื่อนๆ ว่า คนพิการอย่างเราๆ สามารถสร้างศักยภาพให้ตนเองได้ พระพุทธเจ้าสอนให้เรามีสติ คิดดี ทำดี ทำใจให้บริสุทธิ์ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เราต้องสร้างกำลังใจให้ตนเอง และเพื่อนๆ ของเรา หากเรายืนบนลำแข้งของเราได้ เราก็ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว และสังคมอีกต่อไป

มีอย่างหนึ่งที่ฉันอยากจะบอกต่อสังคมก็คือ ขอให้มองผู้พิการเป็นเหมือนคนปกติทั่วไป ที่มีศักยภาพ ไม่ใช่คนพิการที่ไร้ความสามารถ และอยากจะสะท้อนไปยังผู้เกี่ยวข้องให้เพิ่มค่าเบี้ยยังชีพให้ผู้พิการที่ขาดการดูแลจากครอบครัวเหมือนถูกทอดทิ้ง และสิ่งที่ฉันปรารถนาอย่างมากเพื่อคนพิการก็คืออยากให้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ อำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการที่ต้องเดินทางมาติดต่อราชการ เช่น ทำทางลาดสำหรับรถเข็นของผู้พิการ การจัดทางเดินพิเศษแก่ผู้พิการให้มีราวยึดเกาะ การทำห้องน้ำสำหรับผู้พิการที่มีชักโครกที่สูงพอเหมาะที่ไม่เหมือนของคนปกติ การให้รถโดยสารมีบันไดยื่นต่อลงมาให้ผู้พิการโหนขึ้นรถได้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้นอีกมาก

และท้ายสุดนี้ ฉันขอให้กำลังใจแก่ผู้พิการทุกคน ขอให้ลุกขึ้นมาทำกิจกรรมต่างๆ เหมือนเดิม กลับเข้าสู่สังคม ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และพัฒนาศักยภาพของตนเอง อยู่อย่างภูมิใจ แล้วท่านจะรู้ถึงความไม่แตกต่างกันของคนปกติ และคนพิการเลยคะ

ไม่เอาความพิการมาเป็นข้ออ้าง ในการไม่พึ่งตนเอง

อ.วรรณิ ศิริวิสัย

คุณตาล (นามสมมติ) หญิงไทย อายุประมาณ 50 ปี รูปร่าง สั้นท้วม อัมพาตท่อนล่าง นั่ง wheel chair ขาทั้งสองข้างลีบ ใส่สายสวน ปัสสาวะค้างไว้ ปัสสาวะสีเหลืองใสไม่มีตะกอน อัมพฤกษ์ขาอายุ 6 เดือนอยู่บนตัก สภาพที่พักอาศัยอยู่ในซอยติดถนนในหมู่บ้าน เป็นบ้านเช่า พื้นปูน มีห้องเดียว ห้องน้ำแยกจากตัวบ้านออกมาประมาณ 3 เมตร เป็นโถนั่ง ด้านหน้ามีหลังคายื่นออกจากตัวบ้านมีของใช้ที่ใช้ในการประกอบอาหาร มีเปลผ้าผูกโยงระหว่างเสาบ้าน ด้านหลังของตัวบ้าน มีหลังคายื่นออกไป มีแผงตาข่ายกันเป็นผนังห้อง เพื่อกันฝนและกันแดด มีเตียงไม้ 1 เตียง ใช้สำหรับนอนมีมุ้งกางอยู่ ติดกับเตียงไม่มีโต๊ะเล็ก ใช้สำหรับการเคลื่อนย้ายตัวเองขึ้นเตียง สภาพแวดล้อมบริเวณบ้าน มีต้นไม้ร่มรื่น ไม่มีรั้วกันระหว่างบ้านแต่ละหลัง

สาเหตุของความพิการและการปรับตัวในช่วงแรก

ความพิการครั้งนี้เป็นผลจากการตกต้นมะม่วง ทำให้กระดูกสันหลังหัก ในช่วงแรกไม่รู้สึกเครียดเพราะมีความหวังว่าจะเดินได้ภายใน 3 ปี และมีแม่คอยช่วยเหลือดูแล นานเข้าเกิดเป็นความเคยชิน ปลงได้ โดยคุณตาลเล่าว่า

“ตอนนั้นอายุประมาณ 35 ปี เหมามะม่วง เก็บไปขาย ระหว่าง สอยมะม่วงพลาดตกจากต้นมะม่วง เอาหลังลง ตกลงมาแล้วขาที่ขาสองข้าง ไม่รู้สึกอะไรเลย ไปรักษาที่โรงพยาบาล หมอบอกว่าหลังหัก ผ่าตัดหลัง และใส่เหล็กที่หลัง หมอบอกว่า 3 ปีก็เดินได้ ให้ทำกายภาพบำบัดเอง

ก็เฉยๆ คิดว่ารอ 3 ปีคงเดินได้ พอครบ 3 ปี ยังเดินไม่ได้ ตอนนั้นก็เริ่มชินกับสภาพที่เป็นปลงได้แล้ว”

ทำอะไรเมื่อช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ สามี๋ขอมิแพนใหม่ แม่ตาย และบ้านถูกปิดทางออก

คุณตาลสามารถเผชิญและแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ดี โดยเริ่มจากความรู้สึกสงสารแม่ที่ต้องคอยปรนนิบัติ จึงคิดที่จะลองทำทุกอย่างด้วยตนเอง และพบว่า เธอสามารถทำทุกอย่างได้ เมื่อคิดจะทำ โดยไม่ใช้ความพิการเป็นข้ออ้างสำหรับการไม่พึ่งตนเอง นอกจากนั้นเธอยังสามารถยอมรับกับสภาพความพิการที่เกิดขึ้น โดยยินดีที่สามี๋ขอมิภรรยาใหม่ และไม่นั่งเฉยต่อปัญหาที่รุมเร้า พยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือตนเองและลูกให้มีชีวิตรอดอยู่ได้บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งยืนยันได้จากเรื่องราวที่เธอได้เล่าให้ฟังดังนี้

ก่อนเกิดความพิการคุณตาลอาศัยอยู่ที่ทุ่งหลวง (หนองงูดำ) “...บ้านของเราเองไม่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยอยู่กับแม่ พ่อ แพน และลูก 3 คน ลูกคนเล็กอยู่ ป.1 คนที่ 2 อยู่ ป.2 คนโตอยู่ ป.4 ปีแรกที่นอนอยู่แม่คอยช่วยตลอด ช่วยทั้งกระโถนเวลาเราถ่าย ช่วยทุกอย่าง ตอนนั้นแม่อายุประมาณ 60 ปี มีกำลังพอดูแลเราได้ แม่รับจ้างทำไร่ทั่วไปด้วย พอปีที่ 2 สงสารแม่ ก็พยายามช่วยเหลือตัวเอง ล้างถ้วยล้างชาม ซักผ้า ขึ้นรถ (wheel chair) เอง ไปไหนก็ไปได้ **ทำได้ทุกอย่าง ถ้าคิดจะทำ ทำได้หมดแหละ....**”

“...หลังตกต้นมะม่วงได้ 1 ปี แพนก็มาขอไปมีแพนใหม่ ก็ให้เขาไป ไม่รู้สึกอะไร เพราะเราสภาพแบบนี้แล้ว แต่ให้เลี้ยงเราเลี้ยงลูกด้วยก็แล้วกัน แต่พอนานๆ เขาก็หาเรื่องปลื้กตัวออก เริ่มทะเลาะกัน ภาระเขาเยอะ ไหนจะทางโน้นอีก อย่างว่าคนนอนด้วยกันกับคนไม่ได้

นอนด้วยกัน เขาก็ไปทางโน้นมากกว่า เลยทะเลาะกัน เลิกกัน ต่างคนต่างอยู่ ตั้งแต่นั้นมาก็ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว ก็ไม่ได้เครียดอะไรหรอกเพราะมีแม่ช่วยอยู่ มาทีหลังแม่ถูกรถชนตาย แม่ช่วยอยู่ได้ 2 ปี ช่วงที่แม่ตาย ตอนนั้นคิดหนักหน่อย ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว 3 คน ต้องออกไปหางานทำ ปั่นรถไปรับจ้างทำชำตะไคร้ที่บ้านเขา ได้วันละ 50-60 บาท ตอนนั้นลูกสาวคนโตอยู่ ม.1 กลับจากเรียนเขาก็จะไปทำงาน เงินที่ได้แบ่งซื้อข้าว 10-20 บาท ที่เหลือก็ไว้ซื้อข้าวซื้ออย่างอื่น ก็พออยู่ได้ใช้เท่าที่มีอยู่อย่างพอเพียง จะคิดหนักหน่อยตรงที่ลูกอยากได้อะไร ก็ไม่ได้ แต่มันก็ผ่านมาได้ ลูกก็เข้าใจ เคยอดข้าวไม่มีข้าวกิน ท้องลูกร้องจ๊ิกๆ ถามว่าท้องใครร้อง ลูกคนเล็กบอกว่า “ท้องหนูเอง เดี่ยวกลับไปมันก็หายหิว มีลูกเป็นกำลังใจ...”

“...ตอนหลังต้องย้ายออกมาเพราะที่ที่อยู่เป็นที่ตาบอด ไม่มีทางออก เขาอยากได้ที่ของเรา เขาขอซื้อ เราขอ 4 หมื่น แต่เขาให้แค่ 2 หมื่น ที่ตั้ง 6 งาน ก็เลยไม่ขาย เขาก็เลยปิดทางออก เราออกไม่ได้ ทำให้ต้องย้ายมาอยู่ที่นี่ ตอนนี้อยู่...”

ปัจจุบันคุณतालอาศัยอยู่กับหลานชายวัย 6 เดือน โดยลูกสาวซึ่งเป็นแม่ของเด็กต้องไปทำงานโรงงาน เนื่องจากแฟนทำคนเดียวไม่พอใช้เลยนำหลานมาเลี้ยง ลูกสาวจะแวะมาหาเดือนละ 2 ครั้ง เอาเงินและซื้อของมาให้ คุณतालสามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ บน wheel chair ได้อย่างคล่องแคล่วตั้งแต่การกวาดบ้าน การหุงข้าว การขนมน้ำให้หลาน การนำหลานลงเปลผ้าที่ผูกไว้ระหว่างเสาบ้าน แก้วเปล และกล่อมหลานได้อย่างปกติเหมือนคนทั่วไป หลานชายคุณतालดูเป็นเด็กอารมณ์ดีนั่งบนตักยายโดยไม่ร้องโยเยระหว่างการสัมภาษณ์ ไม่แสดงท่าทีกลัวคนแปลกหน้า และเรียนรู้ว่าเวลาอยู่บนตักยายต้อง

ไม่หยุดหยิกเหมือนเด็กวัย 6 เดือนทั่วไปที่เริ่มจะชนไม่อยู่นิ่ง ส่งเสียงหัวเราะชอบใจเวลาโยยเอามือเพียงข้างเดียวสอดใต้รักแร้และยกแก๊ขึ้นจากเปลนอน เป็นภาพที่คนดูแล้วพลอยอารมณ์ดีไปด้วย และเชื่อได้ว่าน้องมีความสุขที่ได้อยู่กับยายคุณตายังสามารถเปลี่ยนสายสวนปัสสาวะด้วยตนเองเมื่อมีการอุดตันของทางเดินปัสสาวะ ทำแผลกดทับที่ก้นด้วยตนเองหลังอาบน้ำทุกครั้ง สามารถขึ้นเตียงนอนที่สูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1 เมตรด้วยตนเองโดยอาศัยการเคลื่อนย้ายจากรถนั่งไปยังโต๊ะขนาดเล็กที่วางชิดเตียงนอนและเคลื่อนย้ายตนเองจากโต๊ะขึ้นเตียงนอนอย่างคล่องแคล่ว

อยากให้สังคมมองคนพิการอย่างไร

ทัศนคติของสังคมไทยได้ถูกบ่มเพาะให้มองคนพิการแบบเวทนา นิยม มองเพียงว่าการสงเคราะห์การกุศลแก่คนพิการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง มากกว่าการเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์และการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ซึ่งคุณตาได้แสดงความรู้สึกในเรื่องนี้ว่าอยากให้สังคมมองคนพิการอย่างเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป ไม่ใช่ดูถูกว่าทำอะไรไม่ได้ ต้องเป็นภาระของผู้อื่น เธอกล่าวว่า

“เวลาพูดคุยกับคนพิการด้วยกันจะคุยกันรู้เรื่องเข้าใจกันมากกว่า คุยกับคนปกติ เขาจะรู้ว่าเราทำอะไรได้บ้าง เป็นอย่างไร แต่คุยกับคนปกติ เราคุยกับเขาเราบอกเราทำได้ เขาชอบคิดว่าเราทำไม่ได้ มันจะขัดคอกัน เขามักพูดว่า สภาพแบบนี้จะไปทำอะไรได้ ต้องเป็นภาระญาติ เหมือนเขาดูถูก เราก็คิดในใจว่าไปดูที่บ้านซิเราทำได้ทุกอย่างเลย ไม่อยากคุยด้วย”

ข้อคิดที่ได้

การพึ่งตนเองได้ของคนพิการเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการช่วยเหลือคนพิการ โดยยึดหลักว่าคนพิการส่วนใหญ่ ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาไม่ได้พิการโดยสิ้นเชิง ยังมีศักยภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ ถึงแม้จะมีการสูญเสียความสามารถไปก็เป็นเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น (ชนิษฐา เทวินทรภักดี, 2531) ซึ่งข้อความนี้เป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้จากกรณีศึกษาเรื่องนี้ คุณตาลเป็นตัวอย่างของคนพิการที่มีความสุข โดยเป็นความสุขที่เกิดจากการที่เธอสามารถนำความรู้ความสามารถที่เหลือหรือความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการฟื้นฟูสมรรถภาพมาใช้เพื่อให้อาชีพสามารถมีชีวิตอยู่ได้ตามอัตภาพ โดยการพึ่งตนเอง ทำเองได้ทุกอย่าง ไม่ต้องง้อใครทั้งในด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งเป็นแบบอย่างที่น่ายกย่องและเผยแพร่แก่สังคม

ปาทิหาริย์ของการมีชีวิตอยู่

ดร.เบญจวรรณ พิทหารัด

นาฬิการูปหัวใจคู่ตืบอกเวลา 03.15 น. สรรพสิ่งทั้งหลาย กำลังหลับใหลอยู่ภายใต้มนต์สะกดจากพระจันทร์ดวงโต คงจะมีแต่ฉันคนเดียวที่ยังคงขมก้ขม้นอยู่กับการเขียนสิ่งที่นักวิชาการทั้งหลายเรียกกันว่างานวิจัย...ถูกต้องแล้ว...ฉันกำลังสรุปผลการวิจัยที่ฉันและพี่ๆ ได้ร่วมมือร่วมใจกันทำเพื่อตอบโจทย์ของหน่วยงานในระดับสูงว่า **“เราจะทำอย่างไรเพื่อให้คนพิการในสังคมของเรามีคุณภาพชีวิตที่ดี”** ...เหมือนจะตอบง่าย แต่แท้ที่จริงแล้วมันยากยิ่งกว่าการตอบคำถามของผู้เข้ารอบ 5 คนสุดท้ายของการประกวดมิสยูนิเวิร์ส 2011 ที่เพิ่งจบไปเสียอีก...ขณะที่คำถามนี้ยังอยู่ในห้วงคิดคำนึงของฉัน ฉันก็มีปฏิกิริยาที่ต้องการวิสาขนาากับตนเองว่าฉันได้ค้นพบอะไรจากการลงพื้นที่ในครั้งนี้ คนพิการท่านหนึ่งที่พิการมากกว่า 10 ปีบอกฉันว่า **“...ตอนนี้ล้างหน้า แปรงฟันอาบน้ำเอง ทำธุระส่วนตัวเอง ทานอาหารเอง ช่วยเลี้ยงหลาน อายุ 3 - 4 ปี ช่วยทำงานบ้าน ซักผ้าเอง บางครั้งเปลี่ยนไฟ กวาดบ้านเอง ภูบ้านเอง ออกกำลังกายโดยโหนแขนข้างซ้ายกับมือที่ทำขึ้น ใช้มือขวากวาดโดยไม่ต้องใช้ไม้เท้า บางครั้งข้ามถนนก็ต้องระวังรถ เพราะจะเดินมาทานข้าวบ้าน ใครไม่ทำอะไรก็จะทำเอง”** เพียงคำพูดเท่านั้นก็ทำให้ฉันถึงกับอึ้งและทึ่งกับชีวิตของเขาเสียแล้ว เพราะมิใช่เพียงเขาสร้างพลังมัสศจรรยในการช่วยเหลือตนเองให้อยู่รอดเท่านั้น แต่ยังแผ่อาณาภาพของพลังนี้ผ่านจิตใจที่งดงามและเอื้ออาทรที่จะช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย ขณะที่ฉันกำลังชื่นชมความสามารถของคนพิการเหล่านี้ในการรังสรรค์ชีวิตที่มีอยู่ในหิ้งดงาม ฉันเห็นเงาของความเศร้าเย็นแอบอยู่อย่างเงียบงันในมุมตรงกันข้าม คนพิการอีกรายหนึ่งที่ต้อมยุดิอนาคตว้ยหนุ่มอันสดใสด้วยคามพิการเมื่อวัย 20 ต้นๆ

เล่าให้ฟังว่า “ตอนพิการใหม่ๆ เคยคิดฆ่าตัวตาย แต่ตอนนี้ไม่เคยคิดเพราะตอนนี้ยังทำงานโดยจ้างลูกน้องเป็นคนทำ ตัวเองทำหน้าที่สั่งงาน อุปกรณ์ต่างๆ เป็นของฟรี...เรามีจิตใจที่ยิ่งสู้ การที่ยังทำงานได้ มีธุรกิจของตนเอง เช่น หนังสือ ดนตรี การมีเพื่อนฝูงมาหา รับไปเที่ยวบ้าง ไปกินข้าวตามร้านอาหารบ้าง...อยู่ที่ใจตัวเอง”...“ยอมรับความจริงว่าเราเกิดมาเป็นแบบนี้ เราต้องปรับเปลี่ยนชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง” จากคำพูดดังกล่าวคงเป็นการยากที่จะคาดเดาได้ว่าคนพิการเหล่านี้ต้องทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจอย่างมหาศาลเพียงใดที่จะทำและคิดทุกอย่างให้ได้เช่นยามที่เขาเหล่านั้นเป็นปกติ แต่สิ่งที่พวกเขากระทำนั้นช่างเป็นพลังมหัศจรรย์ที่ฉันคิดว่าไม่สามารถหาได้โดยง่ายจากคนทั่วไป คนพิการหญิงที่ต้องรับรู้ความพิการของตนมา 50 ปี นับตั้งแต่จำความได้กล่าวเสริมว่า “...ถ้าจิตดีอะไรก็ตีหมด การหมั่นให้กำลังใจตัวเอง และปฏิบัติในสิ่งที่ดี ช่วยใครได้ก็จะช่วย และที่คิดว่าสำคัญคือการซื้อสัตย์ ทำดี คิดดี เป็นกำลังใจให้เพื่อนที่มีความพิการอื่นๆ การยอมรับจากเพื่อนที่พิการและไม่พิการ” คำพูดของคนพิการท่านนี้ทำให้ฉันเข้าใจมากขึ้นว่า พลังแห่งธรรมไม่เคยทอดทิ้งหรืออยู่ห่างไกลจากวิถีชีวิตของผู้คนทั้งในยามสุขหรือทุกข์เลย ธรรมนั้นอยู่รอบตัวเรา เป็นสากลและเป็นสิ่งที่ซึมซาบอยู่ในปฏุชนทุกที่ ทุกเวลา และพร้อมที่จะถูกผู้คนหยิบยกขึ้นมาเพื่อปิดเป่าความทุกข์ที่มีอยู่ในใจ ธรรมนั้นเป็นอีกหนึ่งพลังแห่งความจริงที่ช่วยต่อยอดให้รัศมีแห่งปาฏิหาริย์ของการมีชีวิตอยู่นั้นเต็มไปด้วยชีวิตชีวาและความหวัง

สิ่งที่ฉันได้พบอาจดูเหมือนเพียงภาพฝันที่มีแค่ความเลือนราง แต่เพียงช่วงเวลาไม่นานนักที่ฉันได้มีโอกาสลงไปสัมผัสกับคนพิการและครอบครัว ฉันได้ซึมซับและซาบซึ้งที่พวกเขาได้แสดงให้เห็นคุณค่าของความเป็น “มนุษย์” และปาฏิหาริย์ของ “การมีชีวิตอยู่” ว่ามีความมหัศจรรย์และเป็นพรสวรรค์อันเป็นเอกลักษณ์ที่ได้ถูกสร้างขึ้นในตัว

มนุษยชาติแต่ละคน นับตั้งแต่ลืมตาขึ้นมาดูโลกที่สวยงามใบนี้ แม้ว่าใครบางคนอาจประสบกับอุบัติเหตุในระหว่างการเดินทางของชีวิตดังเช่นคนพิการ แต่คุณภาพของความเป็นมนุษย์และปาฏิหาริย์ของการมีชีวิตอยู่ จะหยิบยื่นโอกาสหรือเส้นทางพิเศษ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีเพื่อชดเชยให้คนเหล่านั้นปรับตัวอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง หล่อเลี้ยงให้ผู้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความหวัง มองโลกในภาพที่เป็นจริง และสัมผัสได้กับสุนทรียภาพอันน่ารื่นรมย์ในเส้นทางของชีวิตที่ก้าวเดินไปข้างหน้า

ฉันอยากให้ผู้ที่กำลังท้อแท้ ผู้ที่คิดว่าชีวิตนี้ช่างยากลำบาก เหลือเกิน ทำไมชีวิตช่างเต็มไปด้วยอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่กำลังหันมาทำร้ายตัวเองด้วยการฆ่าตัวตาย ลองอ่านสิ่งที่ฉันเขียนอย่างช้าๆ และพินิจพิเคราะห์ ฉันเชื่อว่าคนเหล่านั้นจะมองเห็นเช่นเดียวกับฉันว่าเขาโชคดีเพียงใดที่ไม่ต้องประสบอุบัติเหตุชีวิตเฉกเช่นคนพิการ ไม่ต้องใช้พลังอย่างมหาศาลในการปรับตัว และต่อสู้กับผลของอุบัติเหตุ นั้นเพื่อการมีชีวิตรอด และไม่ต้องทุกข์ทรมานเมื่อเห็นคนในครอบครัวที่เขารักต้องอยู่กับความพิการไปชั่วชีวิต เขาเพียงประสบกับห้วงเวลาที่ทำให้หลงลืมคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของตนเอง และวังวนของการค้นหาความหมายที่แท้จริงของการมีชีวิตอยู่ การปรับตัวและการพยายาม ยินยอมให้ชีวิตนั้นดำรงอยู่ น่าจะเป็นคำตอบที่เหมาะสมเพื่อการหลุดพ้นพันธนาการทั้งหลายที่เกิดขึ้น...ฉันเห็นด้วยว่าชีวิตย่อมมีอุปสรรค แต่ฉันจะไม่ยอมแพ้ และหวังว่าคุณค่าความเป็นมนุษย์และความหวังในการมีชีวิตอยู่จะฉายแสงแห่งปาฏิหาริย์ให้เกิดกับฉันในอีกไม่ช้า...ขอบคุณคนพิการทุกท่านและครอบครัวที่มอบความหมายและช่วงเวลาที่ดีของการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าให้กับฉัน ขอกุศลที่ท่านได้กระทำความดีเต็มใจในครั้งนี้นำแสงสว่างแห่งความสุขอันอบอุ่นมาสู่ทุกท่านด้วยเทอญ

“ตราบไต่ยังมีลมหายใจ...ปาฏิหาริย์ย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ...
แล้วคุณ...จะไม่ยอมมีชีวิตอยู่เพื่อค้นพบปาฏิหาริย์นั้นหรือ?”

พลังแห่งชีวิต..พิชิตความพิการ

ดร.บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ

คนคนหนึ่งเกิดมาในโลกพร้อมกับคนอื่นๆ มีร่างกายจิตใจที่สมบูรณ์ ชีวิตที่เพียบพร้อมทั้งครอบครัว บ้านเรือนฐานะที่มั่งมี ใครจะคิดว่าชีวิตที่กำลังจะมาถึงเป็นอีกซีกหนึ่งของการมีชีวิตที่เหลืออยู่ ร่างกายที่เคลื่อนไหวได้โดยอิสระ กลายเป็นไม่สามารถทำการเคลื่อนไหวได้ แม้จะสั่งให้ทำงานจนใจเหนื่อยก็ตามที แล้วจะอย่างไรดี รอ.. รอ.....ความหวังว่าจะกลับมาดีเหมือนเดิม หรือรอ.....เวลาให้คนมาช่วยเหลือ นับวันเวลาที่ผ่านไปเรื่อยๆ เป็นเดือนเป็นปี ร่างกายก็ไม่ดีขึ้น จะรอ...ต่อไป.....อีกไหม? คงจะไม่มีคำตอบที่ลงตัวนักคนบางคนเมื่อมองร่างกายสังขารของตนเองก็กลับมาคิดว่าท้ายที่สุดคงไม่มีใครจะอยู่กับเราได้ตลอดเวลา ตัวเราเท่านั้นที่ต้องอยู่กับตัวเอง แล้วจะอย่างไรให้อยู่กับตัวเองให้ได้ ไม่มีใครรู้จักธรรมชาติของร่างกายและความต้องการของเราได้ดีเท่ากับตัวเราเอง

มนุษย์หรือคนคนหนึ่งมีความสามารถในการบริหารจัดการในตนเองมากกว่าที่เราคิดมากมายลองย้อนกลับมาดูตัวเราว่าเรามีอะไรดีๆ บ้าง คิด..คิดแล้วเราจะรู้สึก ว่า อืม.. เรามีอะไรที่เราไม่เคยคิดถึงมาก่อน เช่น เวลาเป็นแผลล้างทำความสะอาดแล้วไม่มีเวลาไปหาหมอแผลก็หายเองได้ หรือในบางครั้งเราเป็นไข้เจ็บคอลองกลั้วน้ำอุ่นๆ พักผ่อนรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ไม่กี่วันก็หายเองได้ ตามธรรมชาติร่างกายคนเราเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่ย่อขนาดสามารถซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอได้ระดับหนึ่ง จากนั้นร่างกายจะกลับเข้าสู่สมดุลใหม่เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต ดังนั้นเมื่อเกิดความพิการอวัยวะบางส่วนไม่สามารถทำงานได้

ดั้งเดิม ร่างกายจะเสียคุณประโยชน์หลังจากนั้นรอ ผู้เป็นเจ้าของร่างกาย จะมองหาค้นหาว่าเราเหลืออะไรที่ยังที่อยู่พัฒนาสิ่งที่มีเหลืออยู่ให้ทำงาน เต็มที่ ทั้งนี้ต้องถามตัวเราว่าจะทำอะไร อย่างไรและจะทำเมื่อไร ถ้าเริ่ม ทำเดี๋ยวนี้ก็จะทำและพัฒนาได้เร็ว เรียนรู้จากความล้มเหลวครั้งแล้ว ครั้งเล่าต้องมีวันๆ หนึ่งที่ทำแล้วคลิกเลย แล้วคุณลองหรือยัง.....คนเรา ร่างกายเป็นเพียงร่างให้อยู่เปรียบเสมือนบ้านให้พักอาศัย แล้วบ้านของ คนแต่ละคนก็ไม่เหมือนกันบ้านเศรษฐีมีสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงรถ ห้องนั่งเล่น ห้องพระ ห้องออกกำลังกาย ฯลฯ แต่ถ้าเป็นบ้านชาวบ้าน แบบเรามีเพียงพื้นที่และหลังคาถนนฝนลมแดดก็อยู่ได้อย่างสบาย ดังนั้น แม้จะไม่มีเครื่องอุปกรณ์ใดๆ ขอเพียงมีพื้นที่และหลังคาไว้เพื่อให้ได้ อยู่อาศัยซึ่งก็เหมือนกับร่างกาย แม้หากขาดแขนขาหรืออื่นๆ ก็ยังมีสมอง หัวใจ และลมหายใจแห่งร่างกายในการให้ได้พักอาศัย จึงขึ้นอยู่กับว่าเรา เรียนรู้ที่จะอยู่กับสิ่งที่มีอยู่ได้สักเท่าไร จากบทเรียนผู้พิการซึ่งมีโอกาสได้ เข้าไปเรียนรู้ว่าแม้ร่างกายขาดหายแต่ใจเต็มร้อย สามารถดึงสติให้กลับมา คิดควบคุมให้สามารถดำรงตนภายใต้สมดุลใหม่อย่างมีความสุขเหตุการณ์ จากปากคนหนึ่งประสบอุบัติเหตุจนอวัยวะช่วงล่างไม่สามารถทำงานได้ แม้กระทั่งการจะปัสสาวะเองต้องใส่สายสวน ยังสามารถปรับตัวในการ ใส่สายสวนปัสสาวะเอง ปรับตัวการเคลื่อนไหวด้วยกระบวนการใช้อุปกรณ์ ช่วยเคลื่อนไหวจากวีลแชร์อุปกรณ์ที่มีอยู่เป็นของพื้นๆ แต่มีความสามารถ ช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ ผู้พิการท่านนี้ได้เสนอมุมมองว่าผู้พิการส่วนมาก ต้องการช่วยตนเอง มีบางเรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น มนุษย์ มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพมีพลังแห่งชีวิตที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้แม้ ร่างกายจะขาดหายแต่ด้วยพลังแห่งชีวิต พลังแห่งสมอง และลมหายใจ เป็นส่วนช่วยในการผลักดันให้ทุกคนต้องดิ้นรนต่อสู้ให้สมศักดิ์ศรีแห่งตน

ผู้พิการยังเป็นผู้ที่มีความสามารถและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นอีกมากเพียงแต่ต้องการความพยายามมากกว่าเดิม จึงจะสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ตามปกติ จึงเป็นเรื่องไม่ยากในการที่ผู้พิการจะสามารถดำรงตนในสังคมปัจจุบันร่วมกับบุคคลที่มีร่างกายปกติ การยอมรับในความเป็นบุคคลของแต่ละฝ่ายมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เคารพในความมีศักดิ์ศรีของบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และการช่วยเหลือตนเองก็สามารถดำรงสิ่งดีๆ ในสังคมของเราได้ ทั้งนี้การพิการก็เพียงรูปร่างกายบางอย่างหายไปแต่ร่างกายในจิตใจเรายังอยู่ ซึ่งการอยู่แบบไร้รูปร่างย่อมควบคุมได้ง่าย และสามารถผลักดันให้เกิดเป็นพลังแห่งจิตใจในการต่อสู้ดิ้นรนสูง ดำรงชีวิตเพิ่มเติมจนสามารถเกิดสมดุลใหม่ในที่สุด เพียงเท่านั้นร่างที่ไร้รูปร่างก่อเกิดพลังแห่งชีวิตในการดำรงตนในรูปแบบของตนจนสามารถอยู่กับความพิการเหล่านั้นได้ตราบดีที่ยังมีลมหายใจอยู่

ในส่วนของการเข้าสัมผัสกับผู้พิการทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าคนทุกคนมีความสามารถ และหากมีสติ มีเวลา สามารถถึงและพัฒนาศักยภาพในตนเองมาได้จนสามารถอยู่ด้วยความผิดปกติเหล่านั้นอย่างมีความสุข เราเป็นเพียงผู้ให้กำลังใจให้ความรัก ความเข้าใจ มีปัจจัยด้านเงินทองสนับสนุนบ้าง และเป็นผู้ช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถถึงศักยภาพออกมา เท่านั้นก็สามารถพิชิตความพิการได้แล้ว มั่ง ไหม? หรือคุณคิดว่อย่างไร??

มุมมองที่เปลี่ยนไป

อ.อรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์

การเก็บข้อมูลของการทำวิจัยในครั้งนี้ทำให้คิดถึงหลายปีที่ผ่านมาที่ดูแลแม่ แม่ที่มีการอ่อนแรงของแขนและขาซีกซ้าย จำได้ว่าสงสารแม่มากที่ช่วยตัวเองไม่ได้ แม่ไม่มีแรงยกมือ ยกแขน เดินไม่ได้ ต้องช่วยทำให้แม่ทุกอย่างตั้งแต่อาบน้ำ แต่งตัว ล้างทำความสะอาด ให้หลังซบถ่าย ป้อนข้าว อุ้มแม่ระหว่างเตียงนอนกับเก้าอี้ที่นั่ง ทำกายภาพให้แม่ ด้วยความที่พวกเราทุกคนในฐานะลูก รักแม่เราทำให้แม่แล้วพวกเรามีความสุข ไม่ได้คิดว่าเป็นความเหนื่อยยาก ภูมิใจว่าพวกเราดูแลแม่ได้ดี แม่ไม่มีแผลกดทับ แม้ว่าแม่จะมีแรงน้อยลงทุกวันแต่พวกเราก็คิดว่าไม่เป็นไรเราดูแลแม่ได้ เมื่อมาคิดถึงตอนนี้ชักไม่แน่ใจแล้วว่าพวกเราทำผิดหรือเปล่า พวกเราทำให้แม่ทุกอย่างแม้กระทั่งการยกมือออกกำลังกาย อุ้มแม่ไปทุกที่แม้กระทั่งไปหาหมอเพราะสงสารว่าแม่เดินลำบาก ทำให้กล้ามเนื้อของแม่ไม่ได้รับการฟื้นฟู กล้ามเนื้อแม่ลีบลงทุกวัน จนแม่เดินไม่ได้จริงๆ จากเดิมที่แม่พอจะเดินโดยใช้ walker ได้ก็เป็นเดินไม่ได้ หลังจากที่นั่งกับนอนบนเตียงนานวันเข้า ข้อของแม่ก็เริ่มติด เริ่มจากข้อเข่าก่อน หลังจากนั้นตามด้วยข้อสะโพก แรกๆ ให้แม่นอนหงายได้ แต่พอเริ่มมีข้อติดแม่จะนอนได้แค่ตะแคงซ้ายหรือตะแคงขวา และแม่จะไม่ได้พลิกตะแคงตัวเอง พวกเราต้องช่วยกันทำ ตอนที่ทำพวกเราภูมิใจมากกว่าได้ทำหน้าที่ในฐานะลูก ได้ตอบแทนพระคุณแม่ที่เลี้ยงดูเรายามเด็ก ดังนั้นเมื่อแม่แก่เฒ่าเจ็บป่วยพวกเราควรดูแลท่านให้ดีที่สุด

แต่พอมาถึงตอนนี้ตอนที่แม่จากพวกเราไปหลายปี และได้มีโอกาสทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ มีโอกาสได้คุย สัมภาษณ์เจาะลึก

ได้สัมผัสชีวิตที่พวกเขาเหล่านั้นต่อสู้กับความพิการ ทั้งในคนพิการที่มีความหวังในชีวิตที่จะหายจากความพิการและไม่มีความหวังในชีวิตที่จะหายจากความพิการที่ตัวเองเป็นอยู่ ทำให้อยากหมุนวันเวลาให้ย้อนกลับ ซึ่งถ้าย้อนกลับได้จะไม่ทำแบบที่ดูแลแต่ละระยะเวลาที่ผ่านมาจะพยายามฟื้นฟูแม่ให้มากที่สุดเหมือนกับผู้ดูแลหรือคนพิการหลายๆ คนที่ได้ไปสัมภาษณ์ที่พยายามฟื้นฟูกล้ามเนื้อแขนและขาของตัวเองหรือพ่อหรือแม่ของพวกเขา ไม่ให้กล้ามเนื้อลีบเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน แม้จะทำได้เพียงวันละน้อยนิดก็ตามแต่ก็มีความเพียรพยายามที่จะทำ เช่น การที่พยายามให้พ่อที่มีอาการเกร็งของมือขวา ทำให้ไม่สามารถจับช้อนทานข้าวด้วยตัวเอง แต่ด้วยความพยายามของผู้ดูแลซึ่งเป็นลูกพยายามหาวิธีที่ทำให้พ่อสามารถกำช้อนได้โดยใช้ยางรัดมือกับช้อนไม่ให้ช้อนหลุดจากมือและให้พ่อค่อยๆ ตักข้าวเข้าปากด้วยตัวเอง ซึ่งถ้าผู้ดูแลจะให้การป้อนข้าวเลยก็ได้และน่าจะใช้เวลาในการป้อนข้าวน้อยกว่าการที่ต้องมาคอยจับมือพ่อไม่ให้หลุดจากช้อน ดูว่าช้อนที่ตักมีข้าวไหม แล้วตักข้าวส่งเข้าปากได้หรือไม่ ต้องคอยเช็ดข้าวที่หกให้ ต้องปรับความยาวของช้อน ปรับขนาดของจานที่ใส่อาหารให้กว้างและลึกมากขึ้นเพื่อไม่ให้หกหรือหกน้อยที่สุด ความเพียรพยายามนี้ขอนับถือน้ำใจทั้งจากตัวคนพิการและผู้ดูแลที่มีความอดทนสำหรับการฝึก ซึ่งจากการสอบถามใช้เวลาหลายเดือนกว่าคนจะทานอาหารได้เองโดยไม่หก

นอกจากจะเห็นถึงความอดทนแล้ว สิ่งหนึ่งที่เห็นชัดเจนคือตัวของคนพิการเองก็มีความสุข สุขใจที่ช่วยตัวเองได้มากขึ้นทุกวัน แม้ว่าจะทำได้เท่าเดิมแต่คนพิการเหล่านั้นก็บอกว่าดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย พยายามทำด้วยตัวเองก่อนก่อนให้คนอื่นช่วยถึงแม้ว่าคนที่ช่วยจะเป็นลูกที่เต็มใจทำให้ก็ตาม การที่สามารถทำได้ด้วยตัวเองทำให้มองว่าตัวเองมีคุณค่า ไม่เป็นภาระกับคนอื่นหรือถ้าเป็นภาระก็เป็นน้อยลง

ในคนพิการบางคนมุมมองของคนภายนอกหรือผู้ดูแลจะมองว่า น่าเวทนาในการที่จะทำกิจกรรมแต่ละอย่างต้องใช้เวลานานมากกว่าคนปกติหลายเท่าตัวก็ตาม แต่ในมุมมองของคนพิการกลับบอกว่ามันเป็นสิ่งที่ทำหายแม้จะใช้เวลานานกว่าเดิมมากมายแค่ไหนแต่ก็ภูมิใจทุกครั้งที่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง มากกว่าที่จะรอให้คนอื่นมาช่วย เช่น ชายหนุ่ม อายุ 39 ปีที่ประสบอุบัติเหตุจากการขับรถแบ็คโฮทำให้มีความพิการท่อนล่าง มารดาบอกอยากให้ลูกชายหยุดการทำงาน เช่น ขายผลไม้ เพราะแม่ต้องเหนื่อยมากกว่าลูกชาย ต้องช่วยซื้อของ จัดร้าน เก็บของให้ เหนื่อยยิ่งกว่าแม่ขายเอง แต่เป็นความภูมิใจของลูกที่สามารถทำงาน ประกอบอาชีพ หารายได้เลี้ยงตัวเองได้ หรือแม้กระทั่งคุณยายที่เป็นโรคโปลิโอมีความพิการของขาทั้งสองข้าง คุณยายสามารถดำรงชีวิตได้เช่น คนปกติแต่งงาน มีบุตร ประกอบอาชีพเลี้ยงบุตรจนเติบโตใหญ่ได้ แม้กระทั่งถึงวันนี้คุณยายจะอายุ 73 ปี คุณยายก็ยังคงทำงานจักสานช้อน กระจาด ค้าขายภายในบ้าน เพื่อช่วยหารายได้ให้ครอบครัวเป็นความภูมิใจในตัวเองของคุณยาย

ความสุขของคนพิการที่ยอมรับความพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตได้ คือ การที่ได้มีโอกาสออกไปสู่โลกภายนอก อย่างเช่น คนพิการแต่กำเนิดที่ไม่มีแขนและขาที่ได้มีโอกาสเข้าสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ทำให้ได้รับโอกาสหลายๆ อย่าง เช่น การฝึกอาชีพ การพบปะกับเพื่อนคนพิการด้วยกัน การได้แลกเปลี่ยนความสุขความทุกข์กัน มีโอกาสให้กำลังใจเพื่อนคนพิการด้วยกัน ออกไปเป็นวิทยากร บอกความต้องการของคนพิการแก่สังคม หรือบอกสิทธิที่พวกเขาควรได้รับกับเพื่อนๆ บอกว่าเป็นความสุขทางใจที่ไม่สามารถอธิบายได้ แม้คนพิการที่ไม่ได้มีโอกาสแบบนี้แต่พวกเขาก็ต้องการโอกาสที่จะออกไปสู่ภายนอก

เช่นเดียวกัน คนพิการหญิงโสดอายุประมาณ 40 ปีที่อ่อนแรงท่อนล่าง ต้องใช้ชีวิตอยู่บนรถเข็นที่เราเรียกว่ามนุษย์ล้อ เธอบอกว่าจริงๆ เธออยากไปร่วมกิจกรรมที่สนุกสนานบ้าง เช่น ร้องเพลง ทานอาหารนอกบ้าน ไปเที่ยวบ้าง แต่ไม่สามารถไปได้เนื่องจากฐานะทางครอบครัว และการขาดผู้ดูแล คนพิการบางคนที่ได้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม บอกว่าการได้ออกมาเจอเพื่อนๆ ที่ไม่ได้เจอกันมานานทำให้รู้สึกดีแม้ว่าการออกมานอกบ้านแต่ละครั้งจะยาก นั่งคุ้ยไม่ได้นาน แต่การได้เจอเพื่อนเก่าทำให้รู้สึกดี ได้ถามสุขทุกข์ของเพื่อน และได้ระบายสุขทุกข์ของตนเอง

การลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ทำให้พบความจริงที่ว่าคนพิการพยายามที่จะดูแลตนเองและครอบครัวพยายามปรับสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการรวมทั้งการคิดประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ที่ช่วยการฟื้นฟูร่างกายแก่คนพิการ เช่น การทำห้องน้ำใหม่ให้มีราวเกาะ ปรับเปลี่ยนโถนั่งในห้องน้ำ การปรับความสูงของเตียงให้มีขนาดพอเหมาะกับที่รถเข็นสามารถเทียบเตียง เพื่อเคลื่อนย้ายขึ้นลงเตียงได้สะดวก การติดรอกเพื่อการออกกำลังกายแขนขา การติดตั้งปลั๊กไฟใหม่ให้ต่ำลงเพื่อให้คนพิการสามารถปิดเปิดไฟได้ด้วยตนเองในเวลากลางคืน การเจาะพื้นเตียงสำหรับการขับถ่ายหรือนั่งเล่น การพยายามสวนปัสสาวะด้วยตนเอง เป็นต้น คนพิการและครอบครัวไม่ได้อยู่นิ่งเฉยเพื่อรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐหรือแม้กระทั่งชุมชนและสังคม การกระทำของคนพิการและครอบครัวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการเข้าถึงการดูแลคนพิการเมื่อกลับสู่ชุมชนควรได้รับการทบทวนเพื่อที่คนพิการจะได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ

ดังนั้นในวันนี้ทำให้เกิดความคิดใหม่ และมองคนพิการและครอบครัวเปลี่ยนไป บนพื้นฐานของความสงสารที่มีต้องเป็นพื้นฐานของความสงสารที่ต้องช่วยดัดศักยภาพที่คนพิการมีอยู่ออกมาให้ได้ ต้องช่วยดัดให้คนพิการหลุดพ้นจากคำว่าคนพิการทำอะไรไม่ได้ ที่อยู่ติดความคิดของคนพิการและคนในสังคมออกไป ช่วยให้คนพิการเกิดความเข้มแข็งและแสดงออกอย่างอิสระ การช่วยเหลือในฐานะที่เป็นบุคลากรสาธารณสุขคงไม่ใช่แค่ให้คำแนะนำ ควรเริ่มจากการเปลี่ยนทัศนคติเรื่องการดูแลคนพิการของเราก่อนว่าคนพิการทำได้และทำได้อย่างดี ลงมือปฏิบัติสาธิตให้ดู การให้คำแนะนำเป็นระยะอย่างต่อเนื่องแม้กระทั่งเมื่ออยู่บ้าน เพราะเมื่อกลับไปอยู่บ้านความพิการอาจเพิ่มมากขึ้นหรือลดลง ซึ่งคนพิการและผู้ดูแลต้องการคนที่สามารถให้คำปรึกษาได้ตลอดระยะเวลา รูปแบบการดูแลแบบหนึ่งที่เราควรนำมาใช้ คือ การดูแลรายกรณี (case management) เพื่อทำให้เกิดความต่อเนื่องในการดูแลคนพิการ รูปแบบการดูแลนี้จะช่วยให้คนพิการและญาติมีความไว้วางใจเชื่อใจและเชื่อมั่นการดูแล กิจกรรมที่ทำ คือ การเป็นที่ปรึกษาของคนพิการและญาติ การติดตามอาการอย่างต่อเนื่อง การประสานความช่วยเหลืออย่างจริงจังกับผู้เกี่ยวข้องที่จะช่วยให้คนพิการได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง เมื่อกลับไปอยู่ในชุมชน การจัดกิจกรรมที่คนพิการสามารถเข้าร่วมได้ การจัดให้คนพิการพบปะพูดคุยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการช่วยเหลือผลักดันศักยภาพของคนพิการต้นแบบ ที่จะช่วยให้คนพิการด้วยกันมีกำลังใจที่จะฟื้นฟูตนเอง ซึ่งคนพิการมักจะบอกเสมอว่าคนที่ไม่พิการไม่เข้าใจความพิการของเขาหรอก คนที่เข้าใจได้ดีที่สุด คือ คนพิการด้วยกันนั่นเอง

นอกจากนี้ในฐานะที่เป็นผู้สอนนักศึกษาพยาบาล จะเน้นให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการที่เราจะเข้าใจในบริบทชีวิตของคนพิการและครอบครัว เห็นสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สภาพชุมชนที่คนพิการจะกลับไปอยู่ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการพยาบาลร่วมกับคนพิการและครอบครัวในการปรับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิมให้เข้ากับ ความพิการที่เกิดขึ้นและสอดคล้องตามความเป็นจริงของครอบครัว การวางแผนติดตามเยี่ยมหรือการช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงานให้คนพิการที่กลับไปอยู่ในชุมชนได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องภายในชุมชน การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลได้เห็นแนวทางของการพยาบาลแบบองค์รวมที่แท้จริง และเมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพจะได้นำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการดูแลคนพิการและครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ส่วนที่

4

บทสรุป

การดูแลคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ระดับ 4

เป็นคนพิการกลุ่มหนึ่งที่ควรได้รับการดูแลเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากคนพิการกลุ่มนี้ไม่สามารถเคลื่อนที่ไปที่ต่างๆ ได้โดยอิสระด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เคลื่อนที่ไปมาได้ภายในบ้าน แต่เมื่อไปนอกบ้าน เช่น ไปโรงพยาบาลยังต้องอาศัยครอบครัวหรือผู้ดูแลเป็นผู้พาไป การที่ไม่สามารถไปไหนมาไหนได้โดยอิสระอาจทำให้คนพิการกลุ่มนี้เกิดความเข้มแข็งหรือการแสดงออกอย่างอิสระโดยไม่ฟังพาคนอื่นค่อนข้างยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นความพิการที่ไม่ได้คาดหมายมาก่อนล่วงหน้า แต่ในคนพิการที่เป็นแต่กำเนิดจะสามารถยอมรับและปรับตัวได้ดีกว่าเนื่องจากเผชิญกับความพิการตั้งแต่เริ่มต้น อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาค้างนี้พบว่า คนพิการที่สามารถปรับตัวได้ ยอมรับความพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตก็จะสามารถอยู่กับความพิการได้อย่างมีความสุขแม้ว่าเมื่อประเมินระดับคุณภาพชีวิตจะอยู่ในระดับปานกลางก็ตาม

ครอบครัวจะมีบทบาทเป็นอย่างมากในการนำพาให้คนพิการก้าวข้ามความรู้สึกว่าตนเองพิการ ทำอะไรไม่ได้ เป็นภาระของคนอื่น เพราะเป็นคนທີ່ใกล้ชิดคนพิการมากที่สุด คนในครอบครัวต้องมีความเข้มแข็งเช่นเดียวกับคนพิการ ต้องยอมรับสภาพความพิการของคนพิการให้ได้เช่นเดียวกัน ต้องมีความเพียรพยายาม อดทน ในการช่วยให้คนพิการลุกขึ้นสู้ ลุกขึ้นดูแลตนเอง ต้องไม่แสดงความเบื่อหน่ายต่อการดูแล ต้องอดทนให้ได้ที่จะต้องทนดูคนพิการทำได้อย่างยากลำบาก และใช้เวลานานมากในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ต้องไม่ว่า ไม่โต้ตอบตามอารมณ์ของคนพิการ ต้องพร้อมเสมอที่จะให้โอกาสคนพิการได้กระทำแม้การกระทำนั้นจะไม่สำเร็จก็ตาม และต้องให้ทำกิจกรรมซ้ำๆ จนกระทั่งสามารถทำได้ด้วยตนเอง

ดังนั้นการดูแลไม่ใช่แค่การดูแลคนพิการเท่านั้น การดูแลควรรวมถึงคนในครอบครัวคนพิการร่วมด้วย ครอบครัวเกิดความเครียดได้

เช่นเดียวกับคนพิการ เครียดจากการที่มีคนพิการภายในบ้าน เครียดจากการที่ต้องหาผู้ดูแล เครียดจากการที่ไม่มีความรู้ในการดูแลคนพิการ และเครียดจากการที่มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น การช่วยเหลือจากสังคมควรขยายมาถึงคนในครอบครัวด้วยเช่นเดียวกัน

การเข้าถึงสิทธิต่างๆ ของคนพิการจากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าสิทธิที่คนพิการเข้าถึงมากที่สุด คือ การได้รับเบี้ยยังชีพ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังไม่ได้รับ แต่การได้รับดังกล่าวคนพิการที่สูงอายุได้สะท้อนกลับว่าไม่เพียงพอเนื่องจากคนพิการกลุ่มนี้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เมื่อคิดเทียบค่าเบี้ยยังชีพ 500 บาทต่อเดือนเป็นรายวัน ได้รับวันละประมาณ 16-17 บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับราคาข้าวแกงที่จานละ 25 บาท จะพบว่าไม่สมดุลกัน

สิทธิที่คนพิการที่อยู่ในวัยทำงานอยากได้มากที่สุด คือ สิทธิในการประกอบอาชีพ โดยพบว่า การเข้าถึงสิทธิในด้านนี้ของคนพิการถูกกีดกันจากสังคม แม้จะไม่ใช้ทางตรงแต่ก็เป็นทางอ้อม สถานประกอบการหลายแห่งประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงานตามที่กฎหมายกำหนด แต่คนพิการเหล่านั้นมักไม่ผ่านการสอบสัมภาษณ์เนื่องจากสภาพความพิการไม่เหมาะสมกับงาน หรือในคนพิการบางคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ แต่ถูกกดขี่ในเรื่องของเงินเดือนที่ไม่เท่าเทียมกับคนปกติ และในคนพิการบางคนบอกถูกเอารัดเอาเปรียบจากเพื่อนร่วมงานที่ไม่เข้าใจความพิการที่เป็นอยู่ สำหรับคนพิการที่ไม่สามารถเดินทางไปทำงานได้ด้วยตนเองการรับงานมาทำที่บ้าน เช่น ของชำร่วยต่างๆ คนพิการบอกร้องใช้ทุนในการทำ เช่น ปั้นกวาด เป็นต้น ในคนพิการบางคนที่มีความสามารถในการประดิษฐ์ต่างๆ ผลิผลงานออกมาแต่ไม่มีตลาดรองรับก็ทำให้ไม่มีอาชีพไม่มีรายได้ต้องพึ่งพาค่าเบี้ยยังชีพที่ไม่เพียงพอแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือคนพิการในเรื่องดังกล่าวนี้ได้คือการผลักดันให้ผลงานของคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสินค้า OTOP ภายในชุมชน จะช่วยให้คนพิการมีรายได้เพิ่มมากขึ้นได้

สิทธิในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่าถ้าสามารถเดินทางไปยังสถานที่ราชการต่างๆ ก็จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ เช่น ทางลาด ห้องน้ำ แต่ประเด็นที่สำคัญคือการเคลื่อนที่จากบ้านไปยังสถานที่ราชการต่างๆ ไม่สามารถทำได้โดยอิสระ แม้กระทั่งการเคลื่อนที่ภายในบ้านคนพิการบางคนบอกระยะแรกที่ไม่มีการเดินต้องใช้ยางรถยนต์ตำรองนั่งแล้วใช้มือช่วยยันในการเคลื่อนที่ไปมาภายในบ้าน การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกถ้าจะให้เกิดประโยชน์แก่คนพิการที่เป็นรูปธรรมควรลงไปถึงบ้านคนพิการให้คนพิการสามารถเคลื่อนที่ภายในบ้านได้โดยสะดวกมากขึ้น

การช่วยเหลือจากชุมชนมีส่วนสนับสนุนโดยอ้อมที่ทำให้คนพิการสามารถอยู่ในชุมชนหรือสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนเรื่องกายอุปกรณ์ การให้เบี้ยยังชีพ แต่การสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่คนพิการต้องการยังได้รับการตอบสนองค่อนข้างน้อยในบางพื้นที่ เช่น การสนับสนุนผลงานของคนพิการ การจัดทำโครงการ/กิจกรรมสำหรับคนพิการ การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูคนพิการในชุมชน การมีอาสาสมัครในการดูแลคนพิการเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมถึงการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมคนพิการขึ้นในชุมชน

แม้คนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวจะต้องดูแลตนเองและครอบครัวต้องดูแลคนพิการเพราะเป็นหน้าที่ก็ตาม บุคลากรด้านสุขภาพ คนในชุมชน ฝ่ายการเมือง และหน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรต้องมีส่วนร่วมในการดูแลคนพิการและครอบครัวร่วมด้วย โดยต้องดูแลให้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่แค่ระยะแรกของความพิการ แต่ต้องเป็นการดูแลอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งคนพิการและครอบครัวสามารถยืนได้ด้วยตัวเอง และมีความสุขตามสภาพความพิการที่เป็นร่วมด้วย

